

¿CÓMO

informatieblad
TILBURG-MATAGALPA

NO!

- J'accuse? Waarom niet? • Vrijwilligerswerk voor Cuenta Conmigo • In memoriam: Riek Flipse •
- Eindelijk naar Nicaragua • Wat weten we van het Reserva Biológico Indio Maíz (1) •

**DUBBELNUMMER
106/107**

**INCLUSIEF KATERN
CAMINADO JUNTOS, SAMEN OPLOPEN**

¡Cómo No!, het informatieblad over de stedenband, wordt uitgegeven door de Stedenband Tilburg-Matagalpa.

¡Cómo No! verschijnt vier maal per jaar met een oplage van 800 exemplaren.

Voor een gratis abonnement kunt u zich wenden tot de Stedenband Tilburg-Matagalpa:

Adres: Spoorlaan 346
5038 CC Tilburg

Tel: 013-5368706

E-mail: stedenband@tilburg-matagalpa.nl

Web: www.tilburg-matagalpa.nl

Bank: 2783514

De Stedenband is geregistreerd bij ANBI (Algemeen Nut Beogende Instellingen).

Redactie

Marian van Stiphout

Toon Oomen

Miranda van der Klaauw

Wendy Sprangers

Herman Fitters

Rik Kamerik

Albert Eendracht

Evelien Matheeuwsen

Lay-out

HD ontwerp • Tilburg • www.hdontwerp.nl

Foto voorpagina

Ingrid van den Hout;
tijdens de plantdag van het Geboortebos

Drukwerk

Drukkerij Mezclado

Afwerking

de Bundel

ISSN: 0920 2315

Redactioneel

Tjielp

Sinds enige tijd vereert een gaai de esdoorn in onze tuin met een dagelijks bezoek. Zijn luide geschreeuw haalt me voortdurend uit m'n concentratie. Doorgaans haat ik luid geschreeuw, maar de gaai vergeef ik het omdat het zo lang geleden is dat ik er een zag. Vroeger zaten gaaien - die we toen nog Vlaamse gaaien noemden - elkaar krijsend achterna in de bossen rondom mijn ouderlijk huis. Wij kinderen waren dol op de mooie blauw-zwart gestreepte veertjes die we soms onder de bomen vonden. Maar wat doet deze bosvogel, eikelzoeker, in een esdoorn midden in de stad? Volgens de Tuinvogeltelling van 2012 is de kauw in mijn buurt de meest voorkomende vogel. Hij heeft hier de mus, die landelijk het meest gesignaleerd is, van de eerste plaats verdrongen. De gaai komt in de top tien niet voor. Op grond van de telling zou je denken dat de mus de nationale vogel van Nederland is, of de kauw, de koolmees, de merel, desnoods de gaai. Maar nee, volgens Wikipedia is dat de lepelaar. De lepelaar? De nationale vogel van Nicaragua is de guardabarranco, al zou je als trouw lezer van de ¡Cómo No! dan weer denken dat dát het hierin vaak afgebeelde blauw-geel-rode balsahouten vogeltje is dat symbool staat voor de actie 'alle kinderen naar school' en waarvan ik het vermoeden had dat het zeker geen guardabarranco maar een toekan was. Edoch, niet alles is wat het lijkt; dankzij Jeroen de Leijer weet ik nu dat het een matagalapipa is. Nu we toch midden in een verkiezingsstrijd zitten, laten we dan ook maar een passanten een nationale-vogelverkiezing houden. Rutte-Roemer ...nee, guardabarranco-matagalapipa; lepelaar-mus. Ik pleit voor de mus, alleen al om:

*Tjielp tjielp - tjielp tjielp tjielp
tjielp tjielp tjielp - tjielp tjielp
tjielp tjielp tjielp tjielp tjielp tjielp
tjielp tjielp tjielp*

*Tjielp
etc.*

(Jan Hanlo - De mus)

Marian

Inhoud

J'accuse? Waarom niet?	Lou Keune	3
Vrijwilligerswerk voor Cuenta Conmigo	Laureano Sánchez Bermejo	5
In memoriam: Riek Flipse	Frans Couwenberg	7
Lieve Riek	Len Linthorst	8
Eindelijk naar Nicaragua	Marian van Stiphout	9
Wat weten we van het Reserva Biológico		
Indio Maíz ? [1]	Jaques Weijters	12
Kort Nieuws en Agenda		15
Tomás Borge overleden		17
28 jaar geleden werd een pitje gezaaid	Herman Fitters	18
Caminando Juntos, samen oplopen	Miranda van der Klaauw	19
Voortgang bouw moeder- en kindcentrum	Ronald van der Hijden	20
Eefje Wentelteefje op bezoek in Matagalpa	Wendy Sprangers en Evelien Matheeuwsen	22
Kinderarbeidvrije zones	Miranda van der Klaauw	24
Microkrediet - Stappen die kunnen leiden ...	Anneke van Luijken	25
Werkgroep Economie	Theo Smeele	27
Millenniumdoel 1 al bijna gehaald	Miranda van der Klaauw	29
Stand van zaken onderwijscampagne	rapportage van LBSNN	31
Eerste Bazouq	Anneke van Luijken	32
Alle kinderen naar school / St T-M bij T-parade	Frans Couwenberg	33
Dé foto van ¡Cómo No!	Louise Donjacour	36

J'accuse? Waarom niet?

Waarom wordt er geen aanklacht ingediend tegen het IMF, de Wereldbank, de Verenigde Staten, de Europese Unie en hun adviseurs? Zij zijn medeverantwoordelijk voor de dood van vele Nicaraguanen.

Ivania, 23 jaar
foto: Piet den Blanken

Ivania was drieëndertig jaar jong toen zij overleed. De precieze doodsoorzaak is onbekend maar heeft in ieder geval te maken met geldgebrek om medicijnen en een bril te kopen. Dat heeft op z'n beurt weer te maken met het neoliberale beleid dat aan Nicaragua was opgelegd door het IMF, de Wereldbank, de Verenigde Staten en de Europese Unie.

Nicaragua, zevenentwintig jaar ben ik er niet meer geweest. Ik voel weer de warmte van Managua, ruik de bloemen, hoor het gekwetter van vogels, zie de bijrijders de bussen volstouwen, geniet van de muziek, eet *gallo pinto* en praat met mensen. Ik ben er snel weer thuis.

Ik ben hier om de kinderen van Ivania te spreken, en haar moeder, haar stiefvader, en buurvrouwen. En ook om enkele deskundigen te interviewen over de veranderingen vanaf de jaren negentig in de economie en de politiek, de religie, de gezondheidszorg, het onderwijs, de arbeidsmarkt, en om te begrijpen wat Ivania en haar kinderen is overkomen.

Ivania is op 16 oktober 2006 om negen uur 's avonds gestorven. Haar oudste zoon Dorlan, toen zestien jaar, heeft haar het laatste half jaar helemaal verzorgd, eerst thuis, en tot slot in die laatste dagen in het ziekenhuis. Zijn drie jaar jongere zus Bielka hielp hem daarbij. Zijn broer Pedro, toen twaalf jaar, was de belangrijkste kostwinner en werkte afwisselend bij aannemers en in metaalfabriekjes. Margina, toen negen jaar oud, zat op school. En dan was er nog peuter Samanta, toen twee jaar. Er was geen vader in huis. De kinderen zijn van verschillende vaders. In die laatste maanden stonden de kinderen er grotendeels alleen voor. Er kwam wel eens een buurvrouw, bijvoorbeeld om Ivania een injectie toe te dienen. Al die tijd geen dokter op bezoek, geen wijkverpleegkundige, geen gezinsverzorgster, geen maatschappelijk werker, geen priester of non, geen hulporganisatie. En er was ook geen loket voor bijzondere bijstand. Dorlan en een buurvrouw hadden Ivania al eens naar een ziekenhuis gebracht. Daar werd zij onderzocht maar ze kregen geen duidelijkheid over wat haar mankeerde. Wel kreeg zij medicijnen voorgeschreven, dure medicijnen, die ze niet konden betalen. Ivania werd volgens een van de kinderen in enkele maanden 'zo mager als een baby'. Zij had last van haar nieren, kon niet meer eten of drinken, kreeg longontsteking, zij kwijnde helemaal weg. Op een dag besloot Dorlan, hoofd van het gezin, dat het zo niet verder kon en bracht haar naar een ander ziekenhuis. Daar werd zij opgenomen, en drie dagen later stierf zij. Al die drie dagen waren Dorlan en Bielka bij haar, verzorgden haar. >>

Ivania, jaren later, kort voor haar dood
foto: Piet den Blanken

Stiefvader Teodoro, lang de man van oma Victoria, was de laatste dag bij hen, zo ook buurvrouw Julia. En op het allerlaatst ook ooms en tantes van Ivania. Pedro moest werken, en Margina paste thuis op Samanta.

Ivania was enig kind van doña Victoria. Ze groeide op in Managua, in een volksbuurt die vanaf 1980 gebouwd werd. Zij was een vrolijk en ijverig kind. Op haar vijftiende werd zij zwanger van Dorlan. De vader liet haar zitten. Ivania moest zelf de kost verdienen. Zij had allerlei baantjes, naaide bedspreiën, had korte tijd een winkeltje. Maar zij had ook een oogziekte waardoor zij steeds slechter kon zien. Daardoor kon zij, ook door de hoge werkloosheid, nergens meer aan de bak komen. Zonder een heel sterke bril kon zij helemaal niets. Zo'n bril kostte veel geld en brak gemakkelijk, zeker met al die kinderen in zo'n klein overvol huis. Toch moest zij aan geld komen, zij moest voor haar vijf kinderen zorgen. Uiteindelijk besloot zij 'op straat' te gaan werken.

Daar ontmoette zij in 1997 fotograaf Piet den Blanken, bezig met een reportage over de gevolgen van de neoliberale herstructurering van de economie. Zij raakten bevriend, en Piet heeft haar en haar gezin tot haar dood gevolgd (zie www.denblanken.com onder het kopje 'Mamma is ziek').

In 1990, tien jaar na de revolutie die de sandinisten aan de macht had gebracht die door de VS met alle middelen bestreden werden, had de conservatieve Violeta Barrios de Chamorro de presidentsverkiezingen gewonnen. Al snel stonden de vertegenwoordigers van het Internationale Monetaire Fonds en van de Wereldbank op haar stoep en adviseerden haar, en daarna haar opvolgers, een programma van 'structurele aanpassing' te starten dat volgens hen het land weer financieel gezond kon maken. Dat leidde tot allerlei maatregelen zoals drastische bezuinigingen, schrappen van sociale programma's, dereguleringen, privatiseringen. En ook vrijhandel, daarvoor werden handelsakkoorden gesloten met de andere Midden-Amerikaanse landen en met de Verenigde Staten en de Europese Unie. De vermarkting van de economie nam snel toe. Bijna alles, ook strategische *common goods* als water en biodiversiteit werden op grond van de internationale handelsakkoorden tot handelswaar bestempeld en onderworpen aan de internationale concurrentie.

Zo werd de Nicaraguaanse economie nog verder aan de wereldeconomie vastgeklonken. De lokale landbouw en het overige midden- en kleinbedrijf kregen harde klappen als gevolg van de concurrentie met internationale ondernemingen maar ook met, bijvoorbeeld, gesubsidieerde maïs uit de Verenigde Staten. De productie werd steeds meer gericht op de winstgevende mogelijkheden op de wereldmarkt in plaats van op de behoeften van de Nicaraguanen zelf. Er vestigden zich assemblagebedrijven, *maquiladoras* genoemd, die gebruik maakten van de zeer goedkope arbeidskracht en van fiscale en andere faciliteiten. En dat steeds met de dreiging van 'hopping': als het in een ander land nog goedkoper kan, wordt de productie verplaatst. Dus nog meer flexibilisering van arbeidsvoorwaarden, nog meer druk op de lonen. Kan het anders dan dat onder dergelijke omstandigheden de werkloosheid en de armoede toenemen?

Na de dood van Ivania stonden haar kinderen er grotendeels alleen voor. Oma Victoria kwam nu en dan helpen, stiefvader Teodoro sprong wel eens bij. Hoe bescheiden hun hulp ook was, het waren de mensen op wie zij nog enigszins konden vertrouwen. Dat gold ook sommige buurvrouwen. Maar uiteindelijk moesten de kinderen zich zelf redden. Beide broers konden niet meer naar school, moesten werken. De schoolgang van Bielka en Margina stond ook onder druk, zij moesten bijverdienen waar maar kon.

Het is een wonder dat zij deze vijfenhalf jaar hebben overleefd. Zij leven

nog, zijn nog steeds bij elkaar, vormen een hecht stel. Geen van hen heeft toegegeven aan de bedreigingen inherent aan dergelijke omstandigheden, als drugs, criminaliteit, vrouwenhandel, of overgave aan een almachtige god zoals door een van de vele charismatische kerken wordt aangeboden. Het gezin is zelfs uitgebreid. Bielka heeft zoon Lil Saint gekregen. Dominga, vriendin van Pedro, woont nu ook bij hen, hun dochtertje Nelly kondigt haar nabije geboorte duidelijk aan.

Dan zijn zij dus met acht mensen. En dat in een huisje van omstreeks 25 vierkante meter; met slechts één kraan (buiten), met een tv zonder geluid, met slechts twee gammele stoelen, met één houtvuurtje om op te koken. Alleen Samanta kan door de week naar school. Margina moet geregeld bijverdienen en in het huishouden helpen, dus kan zij alleen op zondag naar school. Bielka en Dominga zijn van plan om na de bevallingen, ook via de zondagschool hun middelbare opleiding af te maken, als de tijd en het geld het toelaten. Pedro en Dorlan zouden dat ook wel willen maar hebben dat vooralsnog uit hun hoofd moeten zetten. Beide broers werken in een metaalbedrijfje dat onderdelen voor de bouw maakt. Zij werken zes dagen per week, acht uur per dag, op stukloon. Het is zwaar werk, per minuut maken zij veertig tot zestig bewegingen, kracht zettend met heel hun lichaam. Hoe zullen die lichamen en vooral die gewrichten er over twintig jaar uit zien?

Als ik alle inkomsten bij elkaar optel, kom ik tot de conclusie dat in dit gezin het inkomen per persoon en per dag rond de anderhalve dollar ligt. Grote armoede dus. En dat met een totale afwezigheid van sociale zekerheid, geen bescherming op de werkplek, geen bescherming tegen kinderarbeid, met steeds de dreiging dat de economie en het milieu nog verder worden afgebroken; en een democratie die dankzij de vrijhandelsakkoorden steeds onvrijer is geworden, ook juridisch ondergeschikt is geraakt aan de luimen van de Verenigde Staten, de Europese Unie en de transnationale ondernemingen.

Gelukkig is er op dit moment wat verlichting in de leefsituatie van de armen van Nicaragua. Dankzij de gelden en olie van president Chávez van Venezuela zijn het basis- en voortgezet onderwijs weer grotendeels gratis geworden. Ook is de gezondheidszorg duidelijk verbeterd. Maar ja, hoe lang zal deze hulp duren? Niet alleen om ideologische redenen worden in Nicaragua de berichten over de gezondheid van Chávez gespannen gevolgd.

Na een lange avond van discussiëren over de perspectieven van de kinderen en kleinkinderen van Ivania vraagt gezondheidswerker Maritza: 'Waarom wordt er geen aanklacht ingediend tegen het IMF en de Wereldbank, en tegen de Verenigde Staten en de Europese Unie, en hun adviseurs? Zij zijn medeverantwoordelijk voor de dood van vele Ivania's en voor het haast uitzichtloze bestaan van hun kinderen!'

Waarom niet?

Lou Keune

Dit artikel verscheen eerder bij Joop.nl (2 mei 2012).

'Altijd een omhelzing bij ons vertrek' Vrijwilligerswerk voor Cuenta Conmigo

Op 30 december 2011 vertrok ik, samen met mijn zoon Marco en student culturele antropologie Pjotr, naar de stad Matagalpa om vier maanden vrijwilligerswerk te doen voor Cuenta Conmigo. Dit is een projectgroep die een zelfhulporganisatie voor familieleden ondersteunt van mensen met een psychotische stoornis.

Mijn zoon ging Spaans leren in Matagalpa en Pjotr werkte aan zijn masterthesis en ging tevens vrijwilligerswerk voor Cuenta Conmigo doen. Hij heeft verschillende cliënten en familieleden geïnterviewd en gaf ook ondersteuning in de wasserette die door Cuenta Conmigo in 2011 werd gerealiseerd. Zelf ben ik -in Spanje geboren- psychiatrisch verpleegkundige en 25 jaar werkzaam voor de GGZ-Oost Brabant. Sinds enkele jaren volg ik het werk van Cuenta Conmigo en mijn interesse werd hierdoor almaar vergroot.

De eerste week verbleven we op het mooie eiland Ometepe, gelegen in het (zoetwater)meer van Nicaragua, bij de vriendelijke familie Hurtado op Monkey Island. Hier hebben we vooral genoten van de rust, de flora en fauna, het eten en drinken, het beklimmen van de vulkaan Maderas, de vriendelijke mensen en het vieren van oudjaar bij een temperatuur van ... 28 graden. Het was allemaal heel speciaal. We vertrokken nadien naar de hoofdstad Managua voor de doorreis naar Matagalpa waar we de komende maanden zouden blijven.

De kennismaking met mijn toekomstige collega's Rosalba en Karla Johana was erg hartelijk (ze hadden zelfs dezelfde humor ...) en mijn nieuwe verblijfplaats /appartement voor de komende tijd stond mij erg aan. Het ligt op loopafstand van het centrum in Matagalpa. De eerste dagen maakte ik kennis met mijn naaste burens, diens kinderen en dit werd erg op prijs gesteld! De komende weken en maanden stonden in het teken van het afleggen van vele bezoekjes aan gezinnen die een kind hebben met een psychotische stoornis. Gemiddeld bezochten we zo'n veertig à vijftig gezinnen per maand en we gingen regelmatig met een cliënt naar de psychiater om de medicatie af te stemmen. Ook heb ik gemerkt hoe belangrijk de organisatie Cuenta Conmigo kan zijn voor deze kwetsbare mensen. Het komt weleens voor dat we sommige cliënten doorverwijzen naar de (gratis) consulten op de polikliniek, waar de psychiater dagelijks te vinden is, zij het voor slechts één uur. Een enkele keer begeleiden we deze cliënten, vooral bij een eerste bezoek en dat wordt erg gewaardeerd door zowel familie als de psychiater. Het zijn vaak kleine stapjes en kleine

overwinningen die we boeken en de psychiater 'raakt gewend' aan onze komst, waardoor hij iets meer tijd neemt voor onze cliënten. Dit wordt ook door hen en hun familieleden opgemerkt.

De voorgeschreven medicijnen blijken niet altijd voorhanden te zijn en de cliënten moeten vaak na dagen opnieuw informeren. Een belangrijke taak voor ons is het blijven geven van een goede voorlichting aan onze cliënten omtrent de voorgeschreven medicijnen en hen blijven wijzen op het belang hiervan.

Mijn collega Rosalba houdt zich hoofdzakelijk bezig met de administratieve kant van Cuenta Conmigo en blijft meestal op kantoor, achter de computer. Met de psychologe en tevens promotor van de projectgroep, Karla Johana, die ruim twee jaar voor Cuenta Conmigo werkt, ga ik dagelijks op huisbezoek. Het blijken twee geweldige collega's te zijn en we kunnen het erg goed met elkaar vinden, er is een klik met elkaar. In de maand februari kwam de Spaanse psychologiestudente Hélena ons team versterken voor de komende drie maanden. Met ons drieën bezochten we vele gezinnen en splitsten we ons op zodat we niet tegelijk op huisbezoek hoefden gaan. Collega Hélena is een leuke, spontane meid en zit vol energie; Karla en ik moesten haar regelmatig afremmen omdat zij soms (veel) te snel ging en we zijn in Nicaragua, waar andere regels gelden. Het was trouwens ook veel te warm in deze maanden en kalmte bewaren is een vereiste om dit werk vol te kunnen houden. We organiseerden diverse workshops, zoals sociale vaardigheden of informatieve bijeenkomsten voor cliënten en hun familieleden en deze werden druk bezocht; er werden ook diverse thema's besproken zoals medicatie, schizofrenie, stress of het behandelen van een psychose. Tussendoor bleven zich nieuwe cliënten aanmelden en nam de werkdruk en huisbezoeken alleen maar toe. Sommige cliënten zagen we hierdoor minder vaak, maar zij waren stabiel te noemen terwijl vele anderen het juist psychisch minder goed maakten omdat er niet altijd de juiste medicatie voorhanden was. Dit werkte vaak frustrerend en we voelden ons soms machteloos; acceptatie ervan was het enige redmiddel.

De wasserette, vorig jaar door Cuenta Conmigo gerealiseerd, werd weer geopend (twee vaste ochtenden in de week) om met mensen uit de >>

Solingalpa, cliënt met zijn grootmoeder en Laureano (rechts)
foto: Johannes Lyytikö

Chinandega, Laureano tussen zeven Spaanse studenten, waaronder Hélena die ook voor Cuenta Conmigo heeft gewerkt (uiterst rechts in de rij)
foto: Marco Sánchez

doelgroep meer eigen inkomsten te kunnen genereren. Er moet gezegd worden dat vooral buitenlandse toeristen gebruik maakten om de was te laten doen. De vrijwilliger en vaste medewerker, in de persoon van de geweldige Efrain Zeledón, verzet heel wat werk. Ook is hij de vrolijke noot binnen Cuenta Conmigo, hij verblijdt heel wat mensen met zijn mooie zang- en gitaarspel tijdens de wasbeurten. Hij is de drijvende kracht van de wasserette! Hij kan niet gemist worden en het is een echte vriend geworden waar iedereen graag mee te maken heeft.

Op de dagelijkse bezoeken werden we hartelijk ontvangen met een vriendelijk gebaar, een welkom, een handdruk, een glimlach, een gebaar van dank en altijd met een omhelzing bij ons vertrek. Opvallend hoe deze mensen een positieve kijk op hun, vaak troosteloze, leven hebben. Het geloof in God doet werkelijk wonderen ...

Tussen de bezoeken door hebben we pauze van 12.00 tot 14.00 uur, waarbij Rosalba en Karla naar hun eigen huis gaan en ik de tijd neem om ergens in de stad te gaan lunchen. Ondanks dat ik mijn eigen keukenblok heb, verkies ik om dagelijks in een van de vele restaurantjes van Matagalpa te gaan eten en tevens uit te rusten. Wat heb ik me er thuis gevoeld! Het is niet alleen de Spaanse taal, ook de sfeer, het landschap, de verschillende geuren, de drukte van de mensen op straat, de chaos, de kleurrijke contrasten, het klimaat ..., maar vooral de warmte van de Matagalpino's waardoor ik mij erg op mijn gemak voelde. Na de middagbezoeken werd er door ons gerapporteerd en 's avonds en in de weekenden was ik vrij. Regelmatig ging ik wandelen door de drukke winkelstraat, de *calle central*, en rustte in een van de parken, Parque Dario of Morazán onder het genot van een heerlijke kop Nicaraguaanse koffie of luchtige *batido*, een fruitmilkshake.

De weekenden benutte ik om uitstapjes te maken met de lokale bussen, zoals naar de mooie koloniale stad León, naar de steden Estelí en Jinotega of naar Peñas Blancas. In het noordelijk gelegen Chinandega, tegen de Hondurese grens, heb ik het strand van Jiquilillo bezocht en daar kwam ik tot rust alvorens ik weer naar de drukte van Matagalpa terugkeerde. Ook uitstapjes met verschillende mensen, waaronder mijn collega's, naar onder meer Selva Negra, Apante of naar El Calvario, waren zeer de moeite waard. Wat een natuurschoon! Met mijn zoon ben ik een week naar Costa Rica gegaan (in verband met Visa) waar we een Spaanse vriendin bezochten; we werden hartelijk ontvangen. Maar het verschil was, voor ons, duidelijk waarneembaar (géén Amerikaanse schoolbussen, alles heel schoon, de mensen meer ingetogen, het leven duurder) en wij verlangden terug naar het vertrouwde gevoel van de stad Matagalpa.

Het belangrijkste was echter het werk dat ik voor Cuenta Conmigo heb gedaan, samen met mijn collega's Rosalba, Karla Johana, Hélena en Pjotr en zoon Marco niet te vergeten! We hebben met zijn allen ook ontzettend veel plezier gehad, veel gelachen en vooral veel dingen met elkaar gedeeld wat ook weer het werk verlichtte. Het voelde zo vertrouwd met elkaar, maar wat is de tijd voorbij gevlogen! Aanvankelijk zou ik vier maanden blijven, maar ik heb er de maand mei aan vastgeplakt om langer te kunnen werken. Mijn werkgever deed hier niet moeilijk over en ook het thuisfront gunde mij het beste. Het is voor mij zeer de moeite waard geweest en ik heb er veel geleerd en gezien en er ontzettend veel mensen leren kennen. Cuenta Conmigo kan in de toekomst op mij rekenen!

Dale pues,

Laureano Sánchez Bermejo

Solingalpa, Laureano met enkele familieleden van een cliënte.
foto: Johannes Lytikkö

Riek-Louise
foto's: Louise Donjacour

In memoriam: Riek Flipse

Op dinsdag 15 mei 2012 is een van onze meest markante vrijwilligers overleden: Riek Flipse. Ze werd juist op die dag 84 jaar.

Vanaf het begin van de jaren negentig was Riek enorm betrokken bij het werk van onze Stedenband. Ze hield zich vanaf dat begin bezig met de ondersteuning van het werk binnen onze Vrouwengroep voor het Casa Materna en het Colectivo de Mujeres.

Enorm gedreven is Riek in haar werk tegen sociaal-maatschappelijk onrecht zowel in de Nederlandse als in de Nicaraguaanse maatschappij. Met name als daarbij vrouwen en kinderen in de verdrinking komen. Haar reis in 1993 naar Nicaragua gaf haar veel energie om haar werk voor Matagalpese vrouwen voort te zetten vanuit haar sterke gevoel voor solidariteit. Tijdens deze reis, waaraan ikzelf ook deelnam, werd Riek geraakt door de kracht van de Nicaraguaanse vrouwen in hun strijd voor een betere toekomst voor hun kinderen en voor henzelf. Haar daar ontstane vriendschap met Lester, een Matagalpees krantenjongetje zal me altijd bijblijven. Riek kende vrijwel geen woord Spaans, maar kocht elke ochtend een Nicaraguaanse krant van Lester. Ze betaalde, gaf flink fooi, keek er voor de vorm even in en gaf hem weer terug aan Lester. Met veel plezier verkocht hij de krant van Riek enkele minuten later weer aan een van de andere *holandeses*. Lester had al snel in de gaten dat er goed geld te verdienen was en werd zodoende een trouwe, vroege bezoeker van ons hotel. In mijn reizen daarna naar Matagalpa kreeg ik steeds een berichtje, een cadeautje of een zakje met dollars mee voor Lester en zijn familie. En steeds moest ik Lester namens Riek ervan overtuigen dat hij naar school moest om een opleiding te volgen. Toen was Riek dus al bezig met Millenniumdoel 2: 'Alle kinderen naar school'.

Rieks hart lag bij de Stedenband tijdens deelname aan de activiteiten van de vrouwengroep van de Stedenband, de Mujeres. Belangrijk voor haar werd ook het werk van de Mujeres bij het microkredietproject. Ook aan de vieringen van de Internationale Vrouwendag nam Riek vaak deel.

Niet te veel vergaderen met ingewikkelde, hoogdravende woorden. Nee actie, recht uit het hart met respect voor alles en iedereen. Als lid van de Tilburgse gemeenteraad streed Riek steeds voor de rechten van vrouwen. Tot twee keer toe kreeg ze de Tilburgse mancipatieprijs. In 2007 kreeg Riek van GroenLinks de solidariteitsprijs vanwege haar werk voor zwangere vrouwen in Matagalpa. In juni 2009 kreeg ze van de Gemeente Tilburg de titel 'vrijwilligster van de eeuw' en in oktober 2009 een eigen tegel in de Walk of Fame van Tilburg.

Trots ben ik dat Riek zich met haar kwaliteiten zo lange tijd aan onze Stedenband heeft verbonden. De Stedenband Tilburg-Matagalpa, maar vooral de Mujeres, zullen haar gaan missen. Haar warmte, haar gedrevenheid, haar wijsheid. Riek, bedankt voor wie je voor ons en voor die talloze Nicaraguanen was.

Frans Couwenberg,
voorzitter Stedenband Tilburg-Matagalpa.

Lieve Riek,

Na veel heen en weer getelefoneer hadden we een datum gevonden om met de vrouwengroep van de Stedenband Tilburg-Matagalpa bij jou op de koffie te komen want, zo zei je, het moet niet te lang meer duren want Flip en ik gaan verhuizen naar Winterswijk. Oef ...
Riek weg uit Tilburg? Weg van al die mensen voor wie je jarenlang zoveel betekende? Weg uit onze Vrouwengroep?

De Stedenband had altijd al een grote plaats in je hart. Je verdiepte je in het leven van mensen in ontwikkelingslanden, niet alleen in theorie nee, je sloot je aan bij onze Stedenband om effectief bij te dragen aan ons werk. En omdat je altijd gekozen had voor vrouwen was het logisch dat je de vrouwengroep kwam versterken. Je bijdragen daarin waren altijd van heel praktische aard vanuit grote emotionele betrokkenheid, veel kennis van zaken, oprechte interesse en een groot inlevingsvermogen. Dat inlevingsvermogen ging zo ver dat je in 1993 besloot mee te gaan met een reis van de Stedenband naar Matagalpa. Je verblijf daar heeft diepe indruk op je gemaakt.

De positie van vrouwen in de samenleving was een van je speerpunten. 'Als je de vrouwen niet meekrijgt gebeurt er niets', was een van je geveugelde zinnen. En dan doelde je niet alleen op Matagalpa, ook op Tilburg, op Nederland, op de gehele wereld. Niet voor niets kreeg je de Emancipatieprijs van de gemeente Tilburg maar werd je ook gekozen tot Supervrijwilliger! Die Supervrijwilliger hoorde bij ons en daar waren wij behoorlijk trots op. De laatste tijd was je niet meer in staat op de vergaderingen te komen maar je hield ons werk nauwkeurig bij. Je was reuze blij met ons microkredietproject. Dit was precies wat je bedoelde. Vrouwen kunnen zichzelf gaan bedruipen.

Jaren geleden heb ik samen met Riek een gedicht uitgezocht om voor te lezen bij een van onze vele activiteiten. Het is een gedicht van Gloriantonia Henriquez en is vertaald door onze vrijwilligers van de Stedenband. Het heet:

Laten we het huis veranderen

Laten we nu meteen
het vuur aansteken
om de tijd te kristalliseren
en haar te doorbreken met ons bloed.

Laten we de eenzaamheid en het wachten verscheuren.
Er zullen geen tranen meer zijn, geen zuchten,
geen stigma's, geen stiltes.
Laten we de storm van de liefde
samenvoegen met het licht van de vrijheid.

Laten we allen strijden
En in deze tijd - zondvloed of vuur
zullen we de oproep doorgeven:
laten we het huis veranderen,
de fabriek, het bed,
de bloemen, de seizoenen
en zelfs het waarom van de kinderen.

Vrouwen, laten we
het hele gelaat van het leven
Veranderen.

Op 8 mei was het dan zover en stonden wij volgens afspraak bij Riek op de stoep met bloemen. Maar de bloemen moesten helaas mee naar het ziekenhuis waar je de vorige dag met spoed was opgenomen en waar je ons een week later voorgoed hebt verlaten.

Een retourtje Winterswijk zit er niet meer in, wel een enkele reis naar jou, naar wie je was, naar je genegenheid, je collegialiteit, je goede raad en praktische hulp, kortom naar jouw voorbeeld. Daarvoor zijn we je heel dankbaar.

Je blijft een van ons.
Dag Riek

Len Linthorst

'Het voelde alsof ik er al eens geweest was' Eindelijk naar Nicaragua

Lang geleden, op een avondje met oud-huisgenoten vroeg Wilma mij of het niet iets voor mij was om met een bouwploeg naar Matagalpa te gaan. Waarom niet? Vol jeugdige overmoed stonden we enkele maanden later met zeventien Tilburgers en een hoop bagage op het station van Tilburg. We wachtten op de trein die ons via Utrecht naar Oost-Berlijn zou brengen -vanwaaruit Aeroflot ons naar Nicaragua zou vliegen- en met ons wachtten honderden familieleden, vrienden en sympathisanten. Onder die wachtenden was Wilma, om ons uit te zwaaien. Ook Ineke, haar zus, was er en Cees Driessen, haar zwager. Vanaf dat moment had Wilma de wens om ook zelf eens naar Nicaragua te gaan. Maar al bleef ze zich al die tijd inzetten voor de Stedenband, het kwam er almaar niet van; eerst was er haar studie, toen de kinderen, of er was geen geld ... Afgelopen februari, bijna dertig jaar later, ging haar wens in vervulling. Met Ineke en Cees én met haar dochter Olga, die destijds nog niet geboren was, vertrok ze voor een paar weken naar Nicaragua. Natuurlijk ging ik hun vragen hoe het was bevallen.

Wilma, je was er vanaf het begin bij betrokken.

Wilma: 'Ja, ik zat bij de mensen die het initiatief hebben genomen. Tijdens mijn studie, ontwikkelingseconomie, hebben we met een groep studenten een afstudeerscriptie over Nicaragua geschreven. Dat was kort na de revolutie. Thera van Osch was toen net terug uit Nicaragua. Zij gaf een informatieavond bij de KWJ in de Korte Tuinstraat en de uitkomst van die avond was dat we er op een of andere manier iets mee wilden doen. Toen is er eerst op de hogeschool een Nicaraguaweek georganiseerd. Er is gezocht naar een manier om structureel aandacht te vragen voor Nicaragua in een vorm die de Tilburgse bevolking zou aanspreken, daarom is er gekozen voor een stedenband. We zochten naar een activiteit die een goede impuls zou geven: een bouwbrigade, dat was in die tijd in, dus wij gingen ook een bouwbrigade naar Nicaragua sturen. Achteraf gezien was dat vrij impulsief, want we hadden eigenlijk geen idee hoe het daar was.'

Cees: 'Wij kenden de stichting al vanaf het begin, want toen jullie als bouwploeg hier in Tilburg op het station stonden, waren wij er ook.'

Ineke: 'Er waren verschillende mensen bij betrokken die wij kenden, Wilma en jij en natuurlijk Harrie en Ans en Louise. Toen is onze interesse voor de Stedenband ontstaan en we zijn het eigenlijk altijd blijven volgen.'

Cees: 'Toen ik 65 werd hebben we geld ingezameld voor een gift aan het Casa Materna. En omdat Wilma nooit in de gelegenheid was om er naar toe te gaan, zijn we met ons vieren gegaan.'

Ineke: 'Het was een mooie aanleiding om ons Wil er naar toe te krijgen. Ik was bang dat dat anders zo maar niet ging gebeuren. De voornemens waren er wel ... maar ik vond het belangrijk dat ze er echt naar toe ging.'

Wilma: 'Ja, ik heb meerdere keren op het punt gestaan naar Nicaragua te gaan, de laatste keer met de vrouwengroep, maar telkens was er iets

Cees, Ineke, Olga en Wilma
foto: Wendy

waardoor ik niet kon. Nu, uiteindelijk zijn we wel gegaan. **Cees zei:** "Wij gaan naar Nicaragua en jij moet mee". En dat was dus hartstikke geweldig.'

En, wat vonden jullie ervan?

Wilma: 'Ik vond het heel leuk. Ik was erg benieuwd, maar het voelde ook alsof ik er al eens geweest was; ik had al zoveel van Nicaragua gezien op foto's en films. Het voelde heel vertrouwd om in Matagalpa te zijn. We hadden er een gids voor twee dagen en die zei: "Het lijkt of je hier vaker geweest bent".'

Olga: 'Ik was ook al wel een beetje bekend met het beeld van Nicaragua door activiteiten vroeger op mijn basisschool, Panta Rhei. Daar hadden we elk jaar een sponsorloop en een Nicaraguaweek. Ik heb nog steentjes verkocht toen Mitch daar huisgehouden had.* Er waren veel dingen die ik herkende. Ik vond de mensen in Nicaragua heel sterk, met name de vrouwen, aardig ook.'

Ineke: 'Ja, die kracht van de vrouwen is mij ook opgevallen. Dat is waarschijnlijk niet typisch iets van Nicaragua, overall, maar met name in minder ontwikkelde landen komt door de kracht van vrouwen iets van de grond; dat zagen ik >>

locatie voor zwangerschapsgymnastiek, links Wilma en Ineke
foto: Olga Oomes

ook in Suriname en in Kenia. Wat ik in Nicaragua erg mooi vond, was de organisatie, ze krijgen iets voor elkaar door het samen te doen. Het bezoek aan een dorp in de bergen, aan vrouwen die daar meedoen aan het microkredietprogramma, vond ik misschien wel het indrukwekkendste deel van de reis. De vrouwen die aan het woord kwamen ... hoe trots ze vertelden over hun winkeltje en over hun activiteiten. Ze vertelden dat ze het echt samen deden en dat ze de winst of het verlies samen deelden. Dat vind ik wel heel knap, zeker als je toch zo weinig hebt.'

Wilma: 'We bezochten ook twee vrouwen die met microkrediet op de markt in Matagalpa een eettentje uitbaten, dat vond ik zó leuk, een onooglijk tentje, maar het loopt goed.'

Cees: 'Een halve nacht moeten ze iedere morgen lopen voor ze op de markt in het centrum van Matagalpa zijn.'

Wilma: 'Die vrouwen waren zo sprankelend, met zo'n twinkeling in de ogen, dat vond ik heel indrukwekkend.'

Cees: 'Ze waren ook blij dat ze door hun werk niet meer afhankelijk waren van hun man.'

Matagalpa
foto: Cees Driessen

Naast de vrouwen van het microkredietproject bezochten Wilma, Ineke, Cees en Olga meerdere projecten van de Stedenband Tilburg-Matagalpa zoals het Casa Materna en het Geboortebos.

Ze gingen ook langs bij een koffieplantage en het straatkinderenproject van de Hormiguitas en natuurlijk bekeken ze ook het schoolje waarmee alles begon, de kleuterschool in La Chispa, dat door de bouwploeg gebouwd werd en dat inmiddels wel vijf keer zo groot is geworden volgens Cees.

Olga: 'Ik vond het Casa Materna indrukwekkend, omdat er veel meisjes zaten van mijn leeftijd en zelfs nog een stuk jonger. Toen wij er waren was het jongste meisje vijftien - ik was vijf jaar ouder dan zij. Meisjes van het platteland, uit de bergen ... die bekijken je dan, ze zien niet zo vaak westerlingen. En dat zijn dan meisjes van jouw leeftijd en je merkt dat zij een compleet ander leven hebben, dat vond ik erg indrukwekkend.'

Cees: 'We zijn nog meegegaan met de zwangerschapsgymnastiek. Iets hoger dan het Casa Materna staat een groot huis met een mooie tuin erbij en daar lopen de vrouwen 's morgens naar toe om gymnastiek te doen.'

Ineke: 'Het Casa Materna deed me denken aan De Bocht, waar ik vijftien jaar gewerkt heb. De Bocht - toen nog Huis in de Bocht - is ontstaan als kraamkliniek voor ongehuwde moeders. Ik zag in het Casa Materna veel overeenkomsten. Daaraan zie je dat het ook weer niet zo heel veel uitmaakt, want ook in Nederland heb je heel kwetsbare meisjes en vrouwen. In De Bocht zaten ook meisjes van dertien, veertien jaar. En ook daar werd nagedacht over een zinnig dagprogramma om vrouwen zo goed mogelijk voor te bereiden en voor te lichten, om hen sterk genoeg te maken om later zelf voor hun kind te zorgen. In de tijd dat ik er werkte zijn er wel eens

Cees met vrouwen uit het Casa Materna
foto: Olga Oomes

delegaties uit Nicaragua komen kijken. Het komt allemaal bij elkaar: kraamkliniek, kinderwagens, Casa Materna.'

Cees: 'En bij ons, bij Mutsy, is ook ooit een delegatie op bezoek geweest.'

In 1937 werd in de Groenstraat in Tilburg kinderwagenfabriek Mutsaerts opgericht. Toen begin jaren tachtig de fabriek failliet ging, nam Cees -die destijds bij Mutsaerts werkte- haar over en maakte er weer een bloeiend bedrijf van, aanvankelijk onder de naam Mutsaerts. Het bedrijf verhuisde later naar Goirle en voert sindsdien de naam Mutsy. Al vanaf het prille begin van de Stedenband Tilburg-Matagalpa ondersteunt het bedrijf projecten van de Stedenband in Matagalpa. Aanvankelijk het naaiatelier -oorspronkelijk door een nonnenorde opgezet als scholingscentrum voor vrouwen, een van de eerste projecten van de vrouwengroep. Het naaiatelier had moeite om aan de benodigde grondstoffen en materialen te komen. Cees' bedrijf financierde onder meer zendingen van materialen en onderdelen.

Ineke: 'Cees kocht hier bijvoorbeeld messen voor de snijmachines van het atelier in Matagalpa.'

De betrokkenheid bij Nicaragua bleef niet beperkt tot het naaiatelier.

Cees: 'Ik herinner me nog dat Harrie van Iersel naar Gent naar de haven moest met het busje van Mutsaerts om bananen op te halen die uit Nicaragua kwamen. Die zouden op het Derde Wereld Festival (de voorloper van het Festival Mundial) verkocht worden; de opbrengst was denk ik voor de *comedor*, het eethuisje van de *Madres de Héroes y Mártires*.

Wilma: 'Ja, toen de bananen hier aankwamen was

er nogal paniek omdat ze nog helemaal groen waren. Toen hebben we ze twee nachten goed vertroeteld en warm gehouden om ze te laten rijpen.'

Cees: 'En toen het festival was afgelopen waren ze half rot, hahaha ... Uiteindelijk heb ik ze nog aan een groenteboer kunnen verkopen.

En vanaf het begin van de samenwerking van de Stedenband met het Casa Materna doet Cees ieder jaar een donatie.

Voor alle vier was het de eerste keer dat ze in Nicaragua waren. Ondanks overeenkomsten zijn er veel verschillen met Nederland. Cees viel het vooral op dat ze daar geen kinderwagens hebben. 'Overall waar ik kom, kijk ik op straat naar kinderwagens, maar in Nicaragua zag ik er bijna geen.'

Cees: 'Mooi is wel dat je op straat meteen contact hebt, met ouderen, met kinderen ...'

Ineke: 'Dat is het leuke van Nicaragua, mensen vragen jou hoe je leeft, wat je doet, ze zijn nieuwsgierig en ze zijn heel open over zichzelf. Dat maakt zo'n reis heel boeiend.'

Wilma: 'En wat me opviel, is dat de oorlog vaak ter sprake komt, maar dat de revolutie heel ver weg is. Die revolutie is voor hen lang geleden. We zijn in León in een curieus museum geweest. Het was in de oude gevangenis uit de tijd van Somoza, waar martelingen plaatsvonden. Er staan schilderijen op de muur van hoe mensen daar gemarteld werden; tegelijkertijd is het een museum van folkloristische kunst met *gigantonas* en dergelijke. Maar politiek leeft er wel. Als ik zie hoe rood en zwart heel Matagalpa geschilderd is, dat kan Daniel nooit in z'n eentje hebben gedaan. Iedere kei en iedere paal en iedere boom is rood met zwart.'

Ineke: 'Het gaat natuurlijk nu wel beter in Nicaragua en mensen denken dat dát aan Ortega ligt.'

Wilma: 'Onze chauffeur van FUMDEC vertelde ons dat Daniel Ortega golfplaten had beloofd aan iedereen die op hem zou stemmen. Maar later zagen we op tv demonstraties van mensen die de golfplaten nog niet hadden ontvangen.'

Matagalpa Tours krijgt van de vier 'Nicaraguagangers' alle lof toegezwaaid. Het bureau had voor hen een goed georganiseerde, mooie reis uitgezet van Matagalpa naar onder meer León, Granada, Laguna de Apoyo en Ometepe. Prachtige natuur, veel vogels, een moerasgebied bij de Stille Oceaan met duizenden ooievaars en levendige steden.

Cees: 'Ik vond Matagalpa de mooiste stad.'

Olga: 'Ja de sfeer was daar heel goed.'

Was het mooi genoeg om nog eens terug te gaan?

Olga: 'Niet naar Nicaragua, daar heb ik nu toch al veel gezien, maar ik wil wel nog eens naar Midden-Amerika.'

Wilma: 'Ik hoop dat ik er nog een keer met Hans [haar partner] kom. Maar het is fijn dat ik er geweest ben. Ik heb er erg van genoten en ik vond het heel leuk dat Olga erbij was.'

Ineke: 'Zou je niet met een groep mee willen gaan?'

Wilma: 'Toen ik terugkwam zei ik 'als ik terugga wil ik er iets doen', maar dan moet ik Spaans kennen. Meegaan bijvoorbeeld met de economiegroep, dat ik een heel goed initiatief vind. Die groep is bezig met het oprichten van een steunpunt voor ondernemers waar ze met ondernemersvraagstukken terecht kunnen. Hier in Tilburg heb je een steunpunt dat verbonden is aan de universiteit en waar studenten of wetenschappers oplossingen voor vraagstukken proberen te vinden. En iets dergelijks zijn ze in Matagalpa op aan het zetten.'

Cees: 'Ik denk dat het zeker van de grond zal komen, want alle projecten die we daar gezien hebben zitten organisatorisch goed in elkaar, daar stond ik echt van te kijken. En het Casa Materna blijf ik in ieder geval zeker steunen. Ik heb er een goed gevoel aan overgehouden nadat ik het zelf heb gezien.'

Marian van Stiphout

**De orkaan Mitch was een van de hevigste tropische cyclonen in de geschiedenis. In het najaar van 1998 bereikte Mitch ook Nicaragua waar door zijn toedoen naar schatting 3000 doden vielen. Scholenbandscholen in Tilburg zamelden met acties -zoals het verkopen van minibaksteentjes- geld in voor de slachtoffers.*

Wat weten we van het Reserva Biológico Indio Maíz ? [1]

Al vroeg in de ochtend hadden we afscheid genomen van Henry's moeder, Dolores Gallante Mayagna. Van mijn kant niet zonder de belofte bij haar langs te komen na terugkeer uit het onderzoeksstation.

Henry had een bootje geregeld, want de ingang (een van de *officiële* ingangen; het is een enorm gebied van ruim 3180 vierkante kilometer) van het *Reserva Biológico Indio Maíz* ligt aan de Río Bartola, een van de vele zijriviertjes van de Río San Juan. Van Henry hoorde ik pas dat je vanuit San Juan del Norte eigenlijk veel makkelijker het Reserva in komt, namelijk via de Río Indio. Maar daarom niet getreurd; de dingen zijn zo ze zijn en anders had ik vast Dolores en haar zoon-bioloog-slungel Henry Gallante niet ontmoet.

Bij de ingang van het Reserva werd Henry uitbundig begroet. Er gingen grappen over en weer, waarvan ik geen moer verstond (ingeslikt Spaans en snel, sné!) en dus zeker niet begreep. Maar ik werd ook heel uitbundig begroet, klopjes op de schouder, grappen en grollen over de gevaren van de jungle en dat Henry moest zorgen dat ik niet werd opgevreten door hongerige poema's of vergiftigd door nijldige slangen. Even later waren we te voet op weg naar het 'kamp' zoals Henry het noemde. In de volgende aflevering begrijp je waarom. We waren een uurtje onderweg, gevaren hadden zich nog niet aangediend en het bos was makkelijk begaanbaar, donker maar je kon er hooguit struikelen over dood hout, valgaten en andere struikelblokken, toen Henry halt hield en wees. Vlakbij stond een merkwaardig natuurverschijnsel: een netwerk van armdikke (en dikker) kronkeltakken die ineengestremd vrijstaand omhoog sliertten. Je kent die plastic uienetjes wel, of pindasnetjes voor de vogels in de winter. Dát maar dan uitgerekt en véél veel dikker. De vorm van een boom, maar zonder boom. Het reusachtig 'net' was leeg. En opeens wist ik wat het was, want er schoot me een verhaal te binnen. 'De wurgvijg,' zei ik, en omdat ik noch de Spaanse noch de Engelse naam wist: 'Ficus elastica'.

Henry knikte. 'Correcto.'

Hij wilde m'n verhaal wel horen. Dus al lopend begon ik:

'Arnold hield van de natuur, vooral van bomen. Speciaal van de oude eik in het bos tegenover de flat, waar hij met zijn ouders op de tiende verdieping woonde. Daar, aan de voet van die eeuwenoude boom, was zijn lievelingsplekje. Zomer of winter, als hij maar even tijd kon vinden, zat hij met zijn rug tegen 'zijn' boom na te denken over de dingen des levens. Hij praatte ook tegen hem, want de boom was de enige die ruim de tijd nam om naar hem te luisteren.

Ondanks Arnolds liefde voor de natuur, was er een plant waar hij een hekel aan had: klimop. Niet omdat klimop giftig is, want dat zijn wel meer planten, maar omdat het zich om andere planten heen kronkelt. En niet als een eenvoudige wingerdplant, maar met vraatzuchtige wortels, die de 'gastplanten' leegzuigen en zó inpakken, dat ze veel te weinig licht en lucht krijgen. De planten werden zwak, wist Arnold, ze werden ziek en stierven een vroegtijdige dood. Hij moest er niet aan denken dat zo iets een van de prachtige bomen of, erger nog, zijn eik zou overkomen. Dus speurde hij in het bos altijd naar klimop. Zelfs het kleinste sliertje trok hij uit de grond om die bomenmoordenaars eronder te houden.

En hij had er druk mee, want het spul stak altijd wel weer ergens de kop op. Arnold moest voortdurend waakzaam zijn. Vooral in de buurt van zijn eik. Voor hem was de eik net zo heilig als hij voor de Germanen en de Batavieren in hun tijd was geweest. Een wonder van de natuur, zo'n machtige boom. En klimop was onderkruipse!

Arnold had zich al dagen van tevoren verheugd op het uitstapje van de klas. Ze gingen met de bus naar de botanische tuin van Leiden. En eenmaal daar, vond hij het ook een bijzonder feestelijke dag, zo temidden van de uitbundige tropische natuur. Tot ze bij die ene gigantische plant kwamen.

'Dit is de *Ficus elastica*,' zei mevrouw Waterglas, de gids van de botanische tuin. 'In het klein kennen de meesten van jullie deze plant van thuis. Kijk maar naar het blad. Het is die bekende kamerplant met de grote, donkergroene bladeren

binnen in de wurgvijg

die van leer lijken.'

De tropische hal galmde. 'Ja, leuk plantje voor in de huiskamer.' 'Die kan mooi bij ons in het trappenhuis van de flat.'

De gids maande tot rust, de leraar riep om stilte en dreigde met direct terug naar school.

'Hij heet *Ficus elastica*,' ging de vrouw verder, 'omdat hij latex kan leveren. Je maakt een sneetje in de bast ... Hoho, niet echt doen, je kunt het zien in het informatiecentrum! ... een sneetje in de bast dus, die veel melksapvaten bevat. De witte latex loopt eruit, wordt opgevangen, bewerkt en zo krijg je rubber. Probeer het maar liever niet met die kleine ficus bij jullie thuis, want hij zal dat vast niet overleven. Maar als diezelfde huiskamer-ficus in het oerwoud zou groeien, zou die zelfs nog hoger kunnen worden dan deze hier. Deze is twintig meter, in hun natuurlijke omgeving halen ze makkelijk veertig.'

Arnold wrong zijn hoofd tussen de wortels. 'Hij is helemaal hol van binnen. Het lijkt wel een kooi.'

'Daar moet je toch mee oppassen,' zei de gids met een geheimzinnige glimlach. Iedereen was opeens stil.

'Bij jullie thuis blijft hij klein en ongevaarlijk, maar in tropische gebieden heeft hij een heel onguere bijnaam: de boomwurger.'

Arnold trok vlug zijn hoofd terug en greep geschrokken naar zijn keel. Dus er waren meer bomenmoordenaars dan klimop alleen? Hij deed gauw een stap achteruit en staarde met grote schrikogen naar de enorme plant, die eruit zag als een holle zuil. Zo'n boomwurger zou toch geen mensen lusten? Om hem heen begon de klas weer meteen te keten. Ze grepen elkaar naar de keel en het gereutel was niet van de lucht.

De vrouw wachtte geduldig tot de klas was uitgewurgd.

'Weet je hoe die plant aan die gruwelijke naam komt?' vroeg ze toen. 'Let op, ik begin bij het begin: de vijgjes van de ficus zijn voor veel vogels een traktatie. Maar ze kunnen de zaadjes niet verteren, dus die poepen ze uit. De zaadjes plakken vast op boomtakken en ontkiemen daar. Ze stelen sappen uit de gastboom en ontwikkelen dunne luchtwortels, die omlaag groeien naar de bodem ...'

Net klimop! dacht Arnold, nog steeds een beetje witjes van de schrik. Hij keek argwanend langs het netwerk van wortels omhoog. Klimop was er eigenlijk niks bij! Hij had plotseling een gruwelijke hekel aan de plant. Het liefst zou hij hem meteen omhakken of omzagen. Weg met die boomwurger! Goed dat hij hier opgesloten was in een kas. Stel je voor!

'... maar tegelijkertijd schieten er allerlei vertakkingen opzij uit, die de gastboom langzaam omstrengelen. Een omhelzing die geleidelijkaan dodelijk wordt, want ze vormen een stevig omhulsel rondom de boom. De luchtwortels bereiken de bodem en voeren zo extra voedsel aan. Dan begint de ficus pas echt te groeien en hij zuigt daarbij alle voedingsstoffen uit de bodem. Binnen een paar jaar is de gastboom ingepakt als een cocon, waardoor hij onvoldoende daglicht krijgt. Hij wordt als het ware gewurgd door het dichte vlechtwerk van de jonge vijgenboom. Hij sterft, rot weg en wat overblijft,' ze wees, 'is een hoge, holle buis van luchtwortels van de *Ficus elastica*. Hier lijkt het een kooi, maar in de vrije natuur is het een veilig onderkomen voor kleine zoogdieren, hagedissen en vogels.' Ze keek naar Arnold. 'Van daarnet was maar een grapje, hoor. Je hoeft niet bang te zijn, hij eet echt geen mensen.'

Voor Arnold was de lol eraf. Hij dacht aan zijn eik en wilde naar huis. Want hij wist dat er bij hem thuis ook een *Ficus elastica* voor het raam stond.

Het eerste wat Arnold deed was naar de eik gaan kijken. Hij stond er gezond en stoer bij, als altijd.

'Hoe was het uitstapje, Arnold?' vroeg zijn moeder bij het avondeten.

'Weet je wel dat die plant een moordenaar is, mam?' riep Arnold verontwaardigd uit, terwijl hij naar een van haar troetelplanten wees.

'Een moordenaar?' Zijn moeder lachte. 'Maar lieverd, die arme ficus doet geen vlieg kwaad.'

'Jawel, het is een wurger,' zei Arnold boos. 'Zet hem maar eens buiten in de buurt van een boom!' Hij vertelde wat voor vreselijks hij van het uitstapje had geleerd.

'We houden hem binnen. Zelfs als het lekker regent,' zei zijn moeder. En tegen de plant zei ze streng: 'Je komt de deur niet meer uit, wurger!'

Arnold grinnikte, maar het grapje stelde hem niet gerust.

Als een moordzuchtige golf rukten de ficussen op naar het bos. Hun wurgende groene vingers slingerden zich rond struiken en bomen. Zo trokken ze zich voort van de ene naar de andere plant. Zelfs de grassprietten waren niet veilig voor hen. Tuinen en plantsoenen lieten ze achter alsof er een orkaan had gewoed. De invasie bereikte het bos en wikkelde zich rond de eerste bomen, die sidderend de geest gaven >>

en in een oogwenk wegschroepelden. De ficussen sloegen toe als zwepen, kronkelden steeds dieper het bos in, wurgden en verstikten alles op hun weg naar de grote eik in het midden. De eik haalde diep adem door zijn weelderige kruin van bladeren en zette zich schrap. Hij had wereldoorlogen en milieurampen doorstaan, hij was gezond en sterk. De ficussen kwamen, lispelend, schuivend, bijna vleierend. Ruisend als een windvlaag legden ze hun kronkelende tengels rond de bejaarde boom en begonnen hem in te snoeren. De boom sidderde en probeerde ze af te schudden, maar ze grepen zich nog steviger aan hem vast en vlochten een licht- en luchtdicht wurgnet om hem heen. De eik liet een laatste, diepe zucht.

Arnolds ogen stonden van afschuw al ver open voor hij goed en wel wakker was. Hij was in de flat geboren en zijn bed had altijd onder het raam gestaan, dat uitkeek over het bos. Geschrokken van zijn nachtmerrie en bezorgd om zijn eik, stak hij zijn hoofd uit het raam en tuurde in het donker. De kruin van de machtige eikenboom stak boven de rest van het bos uit en tekende zich zwart af tegen de zwartblauwe hemel. Arnold zuchtte van opluchting, maar loerde toch de randen van het bos langs. Voor zover hij bij het licht van de straatlantarens kon zien, was er niets bijzonders te ontdekken. Hij probeerde weer te slapen, maar het lukte niet. Het was allemaal de schuld van die rotficussen! En voor het raam in de ... Hij gooide het dekbed van zich af, sprong uit bed en rende naar de huiskamer.

Daar stond de mini-wurger, voor het raam! Arnold sloop op hem af, maar ging niet te dichtbij. 'Je staat naar het bos te loeren, hè, moordenaar?' fluisterde hij. 'Goed dat je geen voeten hebt!' Hij stak dreigend een vinger op naar de plant. 'Als je ook maar een wortel buiten je pot steekt, wurg ik j'ou. Begrepen?' Zijn ogen dreigden nog meer dan zijn vinger. Er leek even een siddering door de kamerplant te trekken. Goed zo, dacht Arnold. Hij gromde met zijn tanden op elkaar geklemd om te laten weten dat het echt mens was. Honden deden dat ook voor ze gingen blaffen, of bijten! Met een laatste boze blik ging hij terug naar bed. Hun rotfigus zou zich wel koest houden. Voorlopig in elk geval. Maar de droom kwam meteen al weer terug. Arnold schrok opnieuw wakker en lag te woelen in zijn bed van zorg en verdriet. Hij durfde niet meer te gaan slapen en stond de volgende ochtend op als een slaapwandelaar. Zoals op elke werkdag leken zijn ouders recht uit hun slaapkamer naar hun werk te gaan.

Arnold zat in zijn eentje op een boterham te kauwen en loerde naar de ficus. Dacht hij dat nou maar of stond de plant echt een beetje anders dan anders? Het was net of hij een beetje voorover boog, zodat hij beter uit het raam kon kijken. Hij leek gespannen te wachten op een teken om met alle ficussen uit de buurt op te rukken naar het bos!

Arnold sloop op hem af. 'Je staat te kwijlen, hè?' beet hij hem met een schorre stem toe. 'Je zou wel bij die lekkere bomen willen, hè? Vooral bij mijn prachtige eikenboom. En hem dan wurgen, zeker? Moordenaar!' Zijn hand schoot uit als een zweep. Een van de bovenste bladeren flapperde door de kamer. Arnold schopte het terug onder de plant, zodat het leek alsof het er gewoon vanaf gevallen was. 'Je bent ziek,' siste hij, 'want je bladeren vallen af. Wat erg dat je binnenkort doodgaat!' Hij moest het voorzichtig aanpakken, bedacht hij.

Het moest echt lijken. Hij kon niet ongestraft zijn moeders liefje vermoorden. 'Het is jij of mijn eik, schatje,' mompelde hij met een hatelijke stem. 'En ik weet al hoe dat afloopt.'

Arnold voelde zich een stuk beter, omdat hij zelf de aanval was begonnen en dus niet hoefde af te wachten wat er voor vreselijks zou kunnen gebeuren. Hij zou iets bedenken om alle ficussen om zeep te brengen voor ze de kans kregen ook maar iets te ondernemen. Want het begon steeds beter weer te worden en dan zetten veel mensen hun kamerplanten buiten! Fluitend liep hij even later het bos in, streelde zijn eik en ging naar school. Waar hij 's middags onder de les in slaap viel. Maar wat maakte een slechte aantekening uit, als de natuur gevaar liep?

'Zie je wel!' Arnolds moeder klapte in haar handen van plezier en trots. 'Je oma zegt altijd dat ik geen groene vingers heb, maar moet je mijn ficus nou eens zien. Het schatje, hij bloeit! Dat gebeurt zelden bij een kamerplant!'

Er groeide een raar frutje aan de stam van de wurgviig. Verder was hij al bijna kaal. Heette dat ook al bloeien? Arnold had dat enge wratje al veel eerder gezien dan zijn moeder. Maar hij had het vieze gezwelletje er expres niet afgeslagen. De wurger was nu wel zo goed als dood, maar hij hoopte dat het kankerdingetje nog even flink pijn deed. 'Planten gaan vaak bloeien net voor ze dood gaan,' waarschuwde hij en hij keek er heel bezorgd bij. 'Dat doen ze om nog gauw zaad te krijgen, zodat de soort blijft voortbestaan.'

Omdat de ficus met de dag zwakker werd, sliep Arnold met de nacht beter. Hij viel overdag niet eens meer in slaap op school.

Het was een mooie lentedag en het wratje was uitgegroeid tot een korstig vijgje. Arnolds moeder had de ramen al vroeg opengegooid om met de frisse boslucht de winter het huis uit te jagen, zoals ze het noemde. Arnold, wat laat wakker, kwam net de huiskamer in, toen een brutale bosduif het vijgje van de ficus snaaide en ermee aan de haal ging. Arnold keek of zijn moeder niet in de buurt was en mepte met een nonchalante tik het laatste blad van de ficus. 'Op is op!' zei hij hatelijk.

De ficus was gelukkig dood voor de vakantie begon. Arnold ging met een gerust hart fluitend met zijn ouders op vakantie naar Zuid-Frankrijk. Waar hij bij

wurgvijg

elk bos en bosje een onderzoek deed naar ficussen. Hij vond niet één ficus!

En uit gewoonte ging hij zo gauw ze terug waren kijken hoe het met zijn eik ging. Hij schrok. De eik zag er beroerd uit! Er lagen veel bladeren onder de boom, dor en uitgedroogd en het was nog lang geen herfst. Wel vreemd, dat het bladerdek hogerop in de boom nog zo dicht was, dat hij er niet eens doorheen kon kijken. Arnold stond voor een raadsel. Zou de boom alleen van onderen ziek zijn? Hier moet snel een bomendokter bij komen, dacht hij bezorgd. Stel je voor dat zijn boom dood ging! Hij wilde weglopen, toen er opeens een lange, soepele stengel omlaag zwiepte, snel als een zweep, die hem tegenhield. Er zwiepten meer stengels omlaag, luchtwortels die zich om hem heen slingerden en voorzichtig van de grond tilden. De stam van zijn eik schoof aan zijn ogen voorbij. Het maakte hem heel verdrietig, toen hij zag hoe kruimelig en verdroogd de machtige stam van zijn eik er van dichtbij uitzag. En terwijl hij steeds verder omhoog werd gehesen, begon hij langzaam te beseffen wat er onder zijn vakantie gebeurd was. Maar voor hij toen om hulp kon roepen, hadden een paar elastische, groene vingers zich al om zijn keel gewikkeld.'

'Einde verhaal,' zei ik tegen Henry 'Indiana Djonez' Gallante. 'Brrr ...' bibberde de slungelige bioloog aanstellerig. 'Gelukkig zijn we bijna bij het kamp. Daar zijn we veilig!' 'Puede ser,' gromde ik, angstvallig om me heen glurend. Henry schaterde. Dat had ie vast van zijn moeder.

En jij maar denken dat alleen de *jungle* gevaarlijk is. Ook, óók! Maar daarover *la proxima*.

Hasta toegewuifd door

Jungle Jack, *still alive and kicking*,
El Castillo, Nicaragua, 6 augustus 2012.

Geboortebos Tilburg

Op 24 maart, een zonnige lentedag, was ik namens de Stedenband opnieuw aanwezig op de plantdag van het Tilburgse Geboortebos in Tilburg-Noord. Dit keer samen met Ingrid en haar zoon Giel. Al geruime tijd zijn we aan deze actie van de Gemeente Tilburg en de stichting Nationale Boomfeestdag verbonden. In 2007 werd in Matagalpa ook gestart met de aanleg van een geboortebos op de Cerro Calvario met een financiële bijdrage van de Gemeente Tilburg. Het is er op dit moment een heerlijk rustpunt met prachtig uitzicht over de stad Matagalpa. Ook de aangrenzende wijk is er nu van verzekerd dat er bij zware regenbuien geen modderstromen door de wijk naar beneden razen.

Het was er lekker druk. Er moesten zo'n zestig bomen geplant worden onder toezien oog van bos-arbeiders van een boomkwekerij. De aanwezigen hadden een boom cadeau gekregen bij de geboorte of verjaardag van hun kind. Bij de start van het planten werd ondermeer de betrokkenheid van Matagalpa door wethouder Marieke Moorman naar voren gebracht. Tal van ouders, kinderen, familieleden en vrienden gingen snel aan de slag en na een half uurtje kon men tevreden terugkijken op een nieuw aangelegd stukje bos. Reden genoeg om onder het genot van een kopje koffie of thee wat na te kletsen of informatie te halen bij onze Stedenbandstand. Zoals gewoonlijk leuke gesprekjes, interessante vragen, betrokkenheid ...

Goed initiatief, leuke actie, voldoende belangstelling. En Giel kreeg zijn eerste les in het stedenband-standwerken. Goed bezig jongen!

Frans Couwenberg

Ingrid en Giel bij onze infotafel
foto: Frans Couwenberg

boekenkraam tijdens Koninginnemarkt
foto: Jack Dielemans

Koninginnemarkt en boekenmarkt

De Stedenband kreeg twee gratis kramen voor het goede doel, voor de Mujeres en voor de boeken van de werkgroep Milieu, op 30 april op de Koninginnemarkt aan de Korvelseweg Tilburg. Net die dag was het erg goed weer. De boeken hebben 98 euro opgeleverd.

Op 26 augustus staat de Stedenband met een boekenkraam (nummer 416) op het Koningsplein tijdens Boeken rond het Paleis tussen 10.00 en 17.00 uur.

Agenda

- **26 augustus:**
15e editie van Boeken rond het Paleis in het centrum van Tilburg
Stedenband Tilburg-Matagalpa staat/stond met een kraam op deze grootste boekenmarkt van Zuid-Nederland (met ruim 300 kramen), de kraam van de Stedenband staat op het Koningsplein, kraamnummer 416; van 10 tot 17 uur.
- **zaterdag 1 september: Bazouq**
Onze Stedenband doet mee aan Bazouq; Bazouq is een bazaar van winkeltjes, kraampjes, toko's, gecombineerd met werkplaatsen, ateliers, workshops, performances en proeverijen, podium en ontmoetingsplek. Bazouq is het nieuwe evenement van Tilburg en is een initiatief van het Huis van de Wereld. Het vindt plaats in de Booghal in de Spoorzone. Van 10 tot 17 uur is er van alles te beleven. Zie ook www.bazouq.nl
Op zondag 14 oktober is de laatste Bazouq van dit jaar.
- **zondag 2 september: Tilburg Ten Miles**
De Stedenband is sinds dit jaar partner van de TTM en gekoppeld aan de Minirun, TTM_25. Via deze run en via diverse andere TTM-kanalen zullen wij aandacht vragen voor de campagne 'Alle kinderen naar school; een kleurrijke toekomst voor de kinderen in Matagalpa'; hierdoor zal de Stedenband meer dan andere jaren zichtbaar zijn in de stad tijdens de TTM. Ook zijn we aanwezig met onze rozenkraam in de buurt van de finish. Er worden rozen aangeboden in ruil voor een vrijwillige bijdrage voor een project in Matagalpa.
- **zondag 23 september: Vuelta a Matagalpa**
De milieugroep organiseert jaarlijks een gezellige en leerzame fietstocht rondom Tilburg, met leuke en interessante afstapplaatsen. Dit jaar fietsen we zuidwaarts, de rest blijft nog even een verrassing.
- **zaterdag 22 september: Kookstudio**
Vrouwensportschool Kwidam en de vrouwengroep van de Stedenband organiseren dit kwartaal een kookstudio ten behoeve van het microkredietproject in Matagalpa. De deelnemers gaan lekkere Nicaraguaanse hapjes maken onder leiding van Luisa Blandon Rizo. Als echte Nicaraguaanse weet zij wat de lekkerste hapjes uit haar cultuur zijn. Je leert de tapas maken, je mag ze ook proeven en mee naar huis nemen. De workshop is toegankelijk voor mannen en vrouwen. Van 13.00 - 17.00 uur in de keuken van SEW Boomstraat 131 in Tilburg (25 euro pp)
- **de eerste drie weken van oktober: muurschilderproject met (school)kinderen**
in Tilburg Oud Zuid en een kunstproject in Korvel (meer info volgt later op de site van de Stedenband)
- **zondag 14 oktober: laatste Bazouq van dit jaar (zie boven)**
- **zondag 18 november: Spinningmarathon**
Vrouwensportschool Kwidam en de vrouwengroep van de Stedenband organiseren dit kwartaal de derde Spinningmarathon ten behoeve van het microkredietproject in Matagalpa.

rozenverkoop
foto: Jan Duijvekam jr.

Tomás Borge overleden (Matagalpa 1930 - Managua 2012)

Tomás Borge (La Prensa)
foto: internet

Het verhaal gaat dat toen dictator Somoza eens in Matagalpa op bezoek kwam, Tomás Borge zag dat een van Somoza's *guardias* in de kerktoeren klom en verwoede pogingen deed om de kerkklokken voor zijn baas te luiden. Tomás, die toen veertien jaar was, klom samen met een schoolvriendje ook de toeren in en wist de guardia ervan te overtuigen dat dit niet de beste manier was om de president welkom te heten en dat hij het beter kon. De guardia droop af en toen Somoza de stad binnenreed, klonk uit de kerktoeren van Matagalpa de dodenmars: de eerste revolutionaire daad van *Tomasito* -de kleine Tomás- zoals hij lang door veel Nicaraguanen genoemd werd.

Op 30 april overleed Tomás Borge Martínez, schrijver, activist en laatste oprichter van het sandinistisch bevrijdingsfront (FSLN) die nog in leven was.

Na jarenlange strijd lukte het de sandinisten in 1979 om de door de VS gesteunde dictator Anastasio Somoza Debayle te verdrijven. Voor het zover was had Borge al verscheidene keren gevangen gezeten, in de jaren vijftig zelfs drie jaar omdat hij betrokken was bij een complot dat leidde tot de moord op dictator Anastasio Somoza García - vader van de andere Anastasio. Toen het FSLN in 1984 de verkiezingen won werd Tomás Borge minister van Binnenlandse Zaken en kreeg ook politie, gevangeniswezen, migratiedienst en brandweer onder zich. Borge was een vurig spreker, een kleine, driftige man die hard optrad tegen de oppositie. Kees Elenbaas omschreef zijn ontmoeting in 1987 met hem als volgt: 'De *comandante* komt binnen, geflankeerd door een luitenant met veel papieren onder de arm. Als hij me een zeer stevige hand geeft, valt me weer op hoe klein hij eigenlijk is. Wel breedgeschouderd, maar hij kan zeker niet langer dan een meter zestig zijn, zelfs niet met de laarzen met hoge hakken. *Little bigman*, moet ik steeds denken'. Over deze ontmoeting schreef Elenbaas onlangs: 'Maar een echt gesprek werd het niet. Tomás Borge zette zijn visie uiteen over hoe de regering van Ronald Reagan probeerde de sandinistische revolutie te breken. Met een methode van oorlogvoeren waarbij alle middelen waren geoorloofd.'

Ook Tomás Borge schuwde omstreden middelen niet. Als minister van Buitenlandse Zaken werd Borge beschuldigd van het schenden van mensenrechten en het muilkorven van de media. Zo zou hij opdracht hebben gegeven Miskito-indianen die van antisandinistische activiteiten werden verdacht te hebben laten verdwijnen. Borge deed het af als een poging van het westen om de sandinisten zwart te maken.

In 1990 verloren de sandinisten de verkiezingen, Violeta Chamorro volgde Daniel Ortega op als president. Borge bleef wel het FSLN trouw, maar het vuur leek gedoofd, al rechtvaardigde hij in 2011 de illegale herverkiezing van Ortega (in 2006 was Ortega voor de tweede keer tot president gekozen - volgens de Nicaraguaanse grondwet mocht hij geen derde en ook geen tweede achtereenvolgende termijn president zijn). Tomás Borge vervulde op het eind van zijn leven ook de functie van ambassadeur voor Nicaragua in Ecuador en Peru.

Hoewel zijn reputatie schade opliep door beschuldigingen van zelfverrijking en seksuele intimidatie van vrouwelijke medewerkers, was Borge nog steeds erg geliefd en er werden dan ook bij zijn overlijden door de regering Ortega drie dagen van nationale rouw afgekondigd. Tomás Borge overleed aan de gevolgen van een longontsteking in een ziekenhuis in Managua. Hij werd 81 jaar.

bronnen:

* nos.nl: Kees Elenbaas - 'Bij de dood van Tomás Borge' - 2 mei 2012

* *Vrij Nederland*: Kees Elenbaas - 'Comandante Tomás Borge: "Toen Reagan werd herkozen, hebben we toch ook niet gezegd: nee jongens, dit bevalt ons niet. Doe het maar opnieuw"' - 5 september 1987

* *La Prensa* - diverse artikelen

* *El Nueve Diario* - diverse artikelen

28 jaar geleden werd een pitje gezaaid

Dit jaar bestaat de Stedenband tussen Tilburg en Matagalpa 28 jaar. Kinderen en docenten van de scholenbandschool Once de Septiembre (Elf September) en personeel van onze counterpart in Matagalpa, het Comité Mano Vuelta 'bezongen' de jarenlange vriendschap.

lied opgedragen aan onze vrienden uit Nederland door Once de Septiembre:

Nederland en Nicaragua

28 jaar geleden
begon onze vriendschap
Nicaragua en Nederland verenigd
versterken hun banden van vriendschap

Het zijn twee geliefde zusters
altijd elkaar ter zijde staand
Nederland en Nicaragua
broederschap en solidariteit

Leve, leve de vriendschap
tussen Nederland en Nicaragua
28 jaren van vriendschap

"Escuela Once de Septiembre"
Canta dedicado a nuestros hermanos de Holanda.

Holanda y Nicaragua.

Hace 28 años
nuestra amistad comenzó
entre Nicaragua y Holanda
entonces nació la amistad.

Con dos hermanos gemelos,
siempre aprendimos entre
Holanda y Nicaragua
hermandad y solidaridad.

Por, por la amistad
entre Holanda y Nicaragua
28 años de amistad.

gedicht opgedragen aan onze Nederlandse vrienden:

De Stedenband

28 jaar geleden
werd een pitje gezaaid
en daaruit ontkiemde
de vriendschap tussen jou en mij

Ik betuig je dank beste Nederland
voor je edelheid en je vrijgevigheid
Altijd heb je mij de hand gereikt
en jouw hart heb je me geschonken
Als bewijs is daar onze vriendschap
die altijd heeft volgehouden

Nu druk ik mijn dankbaarheid uit
met deze woorden, vol van gevoel

Nicaragua en Nederland samen
zullen voor altijd vrienden zijn

tekst: Karla Vanessa Lumbí,
Karla Vanessa Somoza,
leerkrachten Derde Graad
Once de Septiembre

El Hermandad

Hace 28 años
una semilla se sembró
y de ella nació,
la amistad de TI y YO.

Te agradezco grande Holanda
por tu nobleza y tu generosidad.
Te agradezco por tu hospitalidad
y tu amistad me has regalado.
Como muestra es nuestra amistad,
que siempre ha permanecido.

Hay de mí y de tu generosidad
con un pedacito de tu amistad.

Nicaragua y Holanda unidos
siempre serán amigos.

Autores: Rober K.L. Nolasco Lillo,
K.L. Nolasco Somoza,
Tina Graad,
El Once de Septiembre

naamdicht van Comité Mano Vuelta *

Creator van gelijke kansen voor mannen en vrouwen in deze natie.
Veel projecten zijn 'uitgerold' in gezamenlijk beheer.
Betere levensomstandigheden ontwarend en ruimte creërend om
wat voor elkaar te krijgen.

Werkend in de kernen: maatschappij, economie en milieu, zónder
de solidariteit -die haar missie is- te vergeten.

Onvermoeibaar het werk van Wil, Gonnie, Cil en Toon.

Altijd strijden en werken om voort te gaan met het onderhouden
van de samenwerking.

Goede resultaten zijn er geboekt sinds het Comité zich in actie
heeft gezet.

De krachten verenigend en financieringsbronnen gediversificeerd,
om actie af te kunnen stemmen met lokale actoren zónder
onderscheid.

Bid tot God, dat Hij kracht en hoop geeft aan deze gezamenlijke
opdracht.

Dank, Stedenband Tilburg, voor jullie bijdrage.

Creator de igual oportunidades a hombres y mujeres de esta nación
Muchos proyectos desarrollados a través de la co-gestión

Valorando, mejores condiciones de vida creando espacios de
concertación.

Trabajando en los ejes socioeconómicos, ambientales y sin faltar la
solidaridad que es su misión.

Incansable el trabajo de Wil, Gonnie, Cil y Toon

Luchan y trabajan siempre por conseguir manteniendo la cooperación
Buenos resultados han existido desde que el Comité se ha puesto en acción.

Usando esfuerzos y diversificando las fuentes de financiamiento, para
concluir acciones con actores locales sin distinción.

Rutale a Dios, que les da fuerzas y esperanzas a esta comisión

Gracias, Hermandad Tilburg, por su contribución.

naamdicht van Once de Septiembre *

Trots te behoren tot de school 'Elf September'

Jongens en meisjes zitten er met blijdschap op
Centrum van 'oefening' elke dag

Het is de inspanning van ouders, leerkrachten en vrienden in
Tilburg

Dag na dag

Ondernemen wij ons werk

Hoop

Zaaiend

Voor de toekomst

Allemaal - meisjes en jongens

Delen wij het brood van het onderwijs

Studenten

Vele zijn onze doelen

Een goede, integrale vorming

Resultaat van

Onderwijs van kwaliteit

vertaling: **Herman Fitters**

Acrostico

Orgulllos de pertenecer a la
Escuela Once de Septiembre.

Niños y niñas asisten con alegría
Centro de estudio que cada
día.
Es el esfuerzo de padres de familia
nuestros y amigos de Tilburg.

día a día.
emprendemos nuestra labor.

Sembrando
Esperanzas
para el futuro
Todos y todas
impartimos el pan de la enseñanza
Estudiantes
Muchos son nuestros metas.
buena formación integral
resultado de una
Educación con calidad.

* De eerste letters van de regels in de naamdichten vormen in het Spaans
de woorden CMV Tilburg en Once de Septiembre.

Caminando Juntos, samen oplopen

HIVOS
people unlimited

LANDELIJK BERAAD
STEDENBANDEN
NEDERLAND - NICARAGUA

Onze Stedenband maakt sinds 2007 gebruik van een programma met de naam Caminando Juntos (te vertalen met: samen oplopen). Dit programma financiert de millenniumdoelencampagne van de Nederlands-Nicaraguaanse stedenbanden. Via het Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua (LBSNN) en HIVOS (Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking) is een fonds beschikbaar voor projecten in Nicaragua en voor voorlichting in Nederland. De focus ligt op basisonderwijs, beroepsonderwijs en economische ontwikkeling. Voor Tilburg zit daar ook nog moeder- en kindzorg bij. Doel van deze focus is het bijdragen aan een duurzame economische ontwikkeling in Nicaragua, in ons geval Matagalpa.

Alle kinderen naar school

Het doel van dit project is het behalen van millenniumdoel 2 in Matagalpa. De gemeente Matagalpa, het ministerie van Onderwijs en onze partner Comité Mano Vuelta bekijken jaarlijks wat nodig is om de kinderen die nog niet naar school gaan naar school te krijgen en daar ook te houden. Het bestrijden van kinderarbeid maakt hier deel van uit.

Veilige zorg voor moeder en kind

Het voorkomen van moedersterfte (millenniumdoel 5) is allang een thema binnen de Stedenband. Onze vrouwengroep ondersteunt hiervoor het Casa Materna, dat plattelandsvrouwen met een risicoswangerschap opvangt en ook voorlichtingsprogramma's uitvoert. Een project dat door het Caminando-Juntos-programma wordt gefinancierd is het moeder- en kindcentrum, dat momenteel wordt gebouwd en uiterlijk in oktober open gaat.

Jongeren leren een vak

Op het gebied van beroepsonderwijs ondersteunen wij momenteel nog geen projecten. Er zijn wel ideeën om iets te gaan doen binnen de toeristische en/of ict-sector. De bedoeling is dat projecten aansluiten bij de actuele arbeidsmarkt of een link hebben met een van de economische projecten.

Een zeker inkomen voor gezinnen

Ter ondersteuning van de lokale economie ondersteunen wij diverse projecten: krediet voor koffieboeren, microkrediet voor vrouwen, een marktonderzoek naar het opzetten van een koffiebranderij en het opzetten van een ondernemerscentrum. Op deze manier dragen we bij aan het verminderen van de armoede (Millenniumdoel 1).

Miranda van der Klaauw

Voortgang bouw moeder- en kindcentrum

In de zomer van 2011 had ik de beoogde bouwplek in Matagalpa bezocht. Opgenomen in de oude gebouwen van het ministerie van Gezondheid (Salud) betrof het een rustieke binnenplaats met meerdere oude bomen en afgesloten door hoge muren. Op zaterdagochtend 7 juli 2012 tref ik, samen met mijn staf en de door ons ingehuurde supervisor, een half afgesloten weg voor het ministerie van Gezondheid als gevolg van de opslag van zand en overige bouwmaterialen. Op de oude binnenplaats zijn overal muren opgetrokken. Er zit nog geen dak op het gebouw. Van de bomen is slechts een deel van een stam bewaard, die straks een plek zal krijgen in het moeder- en kindcentrum, de Clinica.

We worden welkom geheten door een vertegenwoordiger van het ministerie van Gezondheid (de mevrouw die ook in Nederland was op het Koninginnebal van de Rotaryclub), door de medewerker externe samenwerking en de ingehuurde supervisor, door de gemeente Matagalpa, de vertegenwoordiger van het Comité Mano Vuelta en door de aannemer en zijn team. Een groep van ruim tien jongemannen is verspreid over de bouwlocatie aan het werk. Aan de hand van de bouwtekening laat ik mij door het gebouw leiden en volg ik denkbeeldig de zwangere vrouwen. Het klinkt allemaal logisch, al vraag ik aandacht voor een specifieke ruimte voor het personeel. Het lijkt allemaal relatief krap bemeten, maar een goede binnenafwerking kan nog zorgen voor ruimtelijk effect.

In de bouw is onder meer vertraging opgetreden als gevolg van het feit dat vrachtauto's het zand en overige bouwmaterialen niet direct op de bouwplaats konden afleveren. Vandaar dat de openbare weg als opslagruimte dient. Volgens de aannemer zal hij op grond van de huidige planning op 21 augustus 2012 het gebouw opleveren. De beide supervisors geven aan dat daar nog wel een week bij opgeteld mag worden om de laatste verbeterpunten door te voeren. Kortom, het definitief opleveren van het gebouw staat nu gepland vóór 1 september 2012. Het ministerie en de gemeente Matagalpa zijn volgens afspraak al druk met het verkrijgen van offertes en belastingvrijstellingen voor de aan te schaffen medische apparatuur en dergelijke. Volgens hun vertegenwoordigers kan sprake zijn van financiële meevallers als gevolg van het meelopen in bulk aankopen van het ministerie van Gezondheid in Managua voor meerdere internationale projecten. Volgens de supervisor van de gemeente Matagalpa is na de oplevering van het gebouw nog ongeveer één maand nodig om alles in te richten en gebruiksklaar te maken. Kortom, de opening van de Clinica kan begin oktober plaatshebben.

Het probleem van het niet kunnen aanleveren van bouwmaterialen op de locatie van het moeder- en kindcentrum doet zich straks ook voor met het aanrijden van de ambulance. Zwangere vrouwen moeten nu eerst via een lange gang door het oude gebouw om vervolgens in de Clinica te komen. Het ministerie en de gemeente onderkennen de situatie en in opdracht van de burgemeester wordt nu een aantal scenario's uitgewerkt om te komen tot bouwkundige aanpassing aan het oude gebouw waardoor de Clinica een eigen hoofdingang zou kunnen krijgen. De kosten worden geschat op ongeveer 5000 dollar. Hierover moet nog wel besluitvorming plaatsvinden. Ministerie en gemeente stellen verder voor om een derde behandelkamer te installeren, inclusief airconditioning. Extra kosten hiervan zijn ongeveer 20.000 dollar. De Clinica beschikt dan over drie toegeruste behandelkamers inclusief airconditioning.

de fundering
foto: Stijn Couwenberg

Ronald van der Hijden bij het projectbord van de Clinica
foto's: Rita de Franco

Clinica in aanbouw

Het moeder- en kindcentrum is bedoeld als voorziening voor bevallingen met een laag risico en voor de zorg voor kinderen tot vier jaar. Risicovolle bevallingen vinden in het regionale ziekenhuis plaats, waar door het nieuwe centrum meer capaciteit vrij komt. Beide voorzieningen samen zijn beter in staat om de moeder- en kindersterfte in de regio omlaag te brengen, een grote wens van de gemeente Matagalpa, het ministerie van Gezondheid en het Comité Mano Vuelta. Het moeder- en kindcentrum is mogelijk gemaakt door: CZ Fonds, Elisabeth Ziekenhuis, Eureka Achmea Foundation, gemeente Tilburg, GGZ Breburg, Kompaan en de Bocht, MEE Brabant Noord, Prisma, RIBW Midden-Brabant, Rotaryclub Tilburg, Stichting Gerrit Broxx, Stichting WSG, Thebe en diverse personen die zich enorm hebben ingezet voor het project.

Ronald kijkt met kritische blik toe
foto's: Rita de Franco

uitleg voortgang bouw

Na het verblijf op de bouwplaats overleggen ministerie van Gezondheid, gemeente Matagalpa en het Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua (LBSNN) over de voortgang en de financiële kanten van het project. De aannemer heeft zelf de bouw voorgeschoten om zo geen garantie te hoeven afgeven bij de gemeente. Hij heeft nu wel een eerste afrekening ingestuurd. Deze is gecontroleerd door de supervisor van de gemeente en wordt ter plekke overgedragen aan de supervisor van het LBSNN. Na de goedkeuring van het rapport zal LBSNN aan gemeente Matagalpa de tweede uitbetaling beschikbaar stellen. Inzake de aanschaf van medische apparatuur wordt volgens afspraak de gemeente Matagalpa uitgenodigd om in samenwerking met het ministerie conform de begroting van het goedgekeurde project de offertes, documentatie en dergelijke te overleggen voor de aanschaf. Na goedkeuring door LBSNN zal een eerste uitbetaling plaatshebben. Inzake de ambulance wordt vastgesteld dat het ministerie van Gezondheid deze het goedkoopst kan aanschaffen. Ook hier verzoekt LBSNN documentatie en offertes te overleggen alvorens te kunnen overgaan tot betaling.

Het blijkt dat de gemeente Matagalpa de aannemer heeft gecontracteerd voor een bedrag van ongeveer 20.000 dollar lager dan begroot en vastgelegd in het projectcontract. Ik doe navraag of dit uiteindelijk niet ten laste van de kwaliteit zal gaan. Beide supervisors overtuigen mij ervan dat zij de voortgang van de bouw goed controleren. Regelmatig worden steekproeven verricht of de aannemer de juiste mix aan materialen heeft gebruikt, conform de projectbegroting. Er worden voorbeelden geven waarbij de beide supervisors niet toe hebben gegeven aan besparingen maar er in zijn geslaagd het oorspronkelijke plan aan te houden, maar met gerealiseerde besparingen aan de kant van de inkoop (bijvoorbeeld in het geval van het dak). Het blijkt ook dat als gevolg van het feit dat LBSNN en Tilburg al in een vroeg stadium hebben laten weten een eigen supervisor aan te zullen stellen voor het bouwproces dit er toe heeft geleid dat ook de burgemeester van Matagalpa heeft besloten een externe supervisor in te huren. Beide supervisors trekken samen goed op en geven aan in staat te zijn de aannemer op koers te houden. Ik maak duidelijk dat LBSNN en Tilburg in het projectcontract hebben laten vastleggen dat zij geen meerwerk zullen meefinancieren. Gerealiseerde besparingen, zoals op het contract met de aannemer, kunnen onder goedkeuring van LBSNN worden ingezet voor aanpassingen of verbeteringen, alsook voor de opvang van eventuele tegenvallers in het aantal gewisselde dollars. We liggen wat dit betreft nog op koers, maar de wisselkoers van de euro met de dollar wordt ongunstiger. De prioriteit voor aanpassingen of verbeteringen bepalen gemeente Matagalpa en het ministerie. LBSNN zal zich laten adviseren door de ingehuurde supervisor. Wel is een conditie dat eventuele wijzigingen binnen de betreffende component van het project blijft. Dat wil zeggen aanpassingen of verbeteringen aan het gebouw moeten blijven binnen het goedgekeurde budget voor de bouwcomponent en mogen niet komen ten laste van inrichting en/of ambulance.

Tot slot wijs ik er nog eens op welke inspanningen vrijwilligers in Tilburg en meerdere organisaties hebben verricht om de gelden bijeen te brengen. Dat is niet gemakkelijk geweest. Het is plezierig dat transparant verslag wordt gedaan van mee- en tegenvallers, zodat niet de indruk kan ontstaan dat er te ruim is gebudgetteerd. Ook benadruk ik het belang om alert te blijven op het bewaken van de kwaliteit. In dit verband spreek ik mijn vertrouwen uit in het geleverde werk tot zover en in de rol van beide supervisors. Van de kant van Matagalpa wijst men er op dat men zeker niet te ruim heeft gebudgetteerd; toen er in Tilburg problemen ontstonden om de beoogde bedragen bijeen te brengen is er fors bezuinigd op de oorspronkelijke plannen. Of zoals een van de aanwezigen aangaf: 'Onze droom is aangepast'. Matagalpa geeft nog eens aan het bijzonder op prijs te stellen als gemeente, stedenbandorganisatie en zorgorganisaties in Tilburg aanwezig kunnen zijn bij de opening en dat er voor de toekomst een uitwisselingsprogramma kan worden opgezet om van elkaar te leren. Bijvoorbeeld door medische studenten uit Tilburg stage te laten lopen in de Clinica. Ik zeg toe deze boodschap over te brengen aan Tilburg.

Ronald van der Hijden, directeur LBSNN

COMO
NO.

LANDELIJK BERAAD
STEDENBANDEN
NEDERLAND-NICARAGUA

2^e en 3^e kwartaal 2012 • nr 106 en nr 107

Eefje Wentelteefje op bezoek in Matagalpa

Jeroen de Leijer, woonachtig in Tilburg, studeerde af aan de academie voor beeldende kunst Sint Joost in Breda. Hij werd al snel een veelzijdig kunstenaar. Samen met onder meer Gumbah richtte hij de Bond Tegen Humor op en het tijdschrift *De Bedenklijk Kijkende Grondeekhoorn*. In samenwerking met dichter Nick J. Swarth realiseerde hij 'Horror Vacui -een docudrama in 14 staties' in Theater de NWE Vorst dat veel stof deed opwaaien. Momenteel publiceert Jeroen strips en cartoons en maakt hij illustraties. Een tijd geleden is hij gevraagd om een stripboek te ontwikkelen voor de Kinderboekenweek 2012 dat aanhaakt bij de Stedenband en het thema van de Kinderboekenweek van dit jaar: Hallo Wereld!

Zijn strip Eefje Wentelteefje verscheen dagelijks in het AD en op televisie had Eefje een eigen 17-delige serie bij VPRO's Villa Achterwerk. Dit jaar gaat Eefje Wentelteefje op reis naar Nicaragua.

Waarom Eefje naar Nicaragua gaat, is te lezen in het nieuwe stripboek van de Leijer: *Eefje en de Matagalapipa uit Matagalpa*. Het is een spannend avontuur dat nog even geheim blijft. Maar we kunnen wel vast een tipje van de sluier op lichten. Jeroen: 'Het verhaal speelt zich deels in Nicaragua en deels in Tilburg af. Het gaat over een vogel (de Matagalapipa, symbool van Caminando Juntos) die wordt ontvoerd en bij Eefje Wentelteefje in Tilburg terecht komt. Eefje besluit de vogel terug te brengen naar Matagalpa en komt tijdens deze reis heel wat over deze stad te weten.'

Het stripboek wordt, in het kader van de Kinderboekenweek, gemaakt in opdracht van de Stedenband Tilburg-Matagalpa en is bedoeld voor leerlingen op basisscholen. Jeroen: 'Omdat ik in Tilburg woon en striptekenaar ben heeft de Stedenband mij gevraagd voor dit boek. Momenteel teken ik ook voor de bladen *samsam* en *OneWorld* (uitgaven van NCDO) dus ik ben wel betrokken bij deze thematiek. Zelf ben ik nooit in Matagalpa geweest. Om me te verdiepen in deze stad heb ik de documentaire *Caras de Matagalpa* bekeken die de Stedenband ontwikkeld heeft. Dit heeft mij een goed beeld gegeven van de situatie in Matagalpa.'

Met het stripboek wil Jeroen de Leijer overbrengen dat het er in Nicaragua anders aan toe gaat dan hier in Nederland. 'In Nicaragua moeten veel kinderen meehelpen met het plukken van koffiebonen tijdens het oogstseizoen. Ook komt het voor dat zij structureel een financiële bijdrage moeten leveren. Daardoor kunnen kinderen soms tijdelijk of helemaal niet naar school.' Eén van de millenniumdoelen is dat alle kinderen naar school gaan. De kinderen in Tilburg van bovenliggende thematiek bewust maken is het achterliggende doel van deze publicatie.

Het stripboek zal ook via de losse verkoop verkrijgbaar zijn. Bij het boek komt een interactieve website met leuke extra's. Voor scholen is er bovendien de mogelijkheid om gratis een Nicaraguaanse muurschilder en/of een 'inleefatelier' te boeken om het project nog levendiger te maken. Het stripboek komt in september uit; scholen die mee willen doen kunnen contact opnemen met de Stedenband Tilburg-Matagalpa. Het project is onderdeel van de millenniumdoelen-campagne 'Alle kinderen naar school', waarbij de Stedenband samenwerkt met het Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua (LBSNN) en Hivos.

Wendy Sprangers en Evelien Matheeuwsen

In het kader van de kinderboekenweek organiseert de Stedenband in samenwerking met kinderboekenwinkel De Zevensprong een activiteit met Eefje op 7 oktober. Houd onze website in de gaten voor meer informatie hierover.

Jeroen de Leijer
foto: internet

Eefje Wentelteefje door de jaren heen

De bekendste creatie van Jeroen de Leijer is Eefje Wentelteefje. In 1988 verschijnt Eefje voor het eerst als strip in het maandblad *Pop 'n Cast*, tijdschrift van de MuziekKantenWinkel Tilburg. Het debuutalbum *De avonturen van Eefje Wentelteefje* verscheen in 1993. In 1995 krijgt Eefje een vaste plaats op de jongerenpagina van *Brabants Dagblad*. Later volgen diverse publicaties in onder meer *Zone 5300*, *BN/De Stem*, *Intermediair*, *Flo*, *Amsterdam Weekly*, *VPRO Gids*, *AD* (dagstrip) en *nrc.next*. Eefje Wentelteefje had een eigen 17-delige televisieserie bij VPRO's Villa Achterwerk. In een duizeligwekkende combinatie van animatie en poppenspel beleefde Eefje daar allerlei avonturen. Al jaren trekt Eefje ook langs de vaderlandse podia met De Eefje Wentelteefje Road Show, De Eefje Wentelteefje Theater Show en als schaduw doet ze het ook goed in het schimmenspel *Wajang Goor Eng*. Eefje was talkshowhost bij Walhalla, het cultuurprogramma van Omroep Brabant. Kijk voor meer informatie over Jeroen en Eefje op www.jeroendeleijer.nl

Kinderarbeidvrije zones

Voor HIVOS en een aantal andere organisaties, waaronder de Algemene Onderwijsbond AOb, is het bestrijden van kinderarbeid al langer een belangrijk doel. Met opgedane ervaringen in andere landen is een model ontwikkeld dat nu gebruikt wordt om tot kinderarbeidvrije zones te komen in Nicaragua. Zo'n zone kan een geografische plaats zijn of een sector. In de zone mag geen enkel kind werken en gaan alle kinderen naar school.

Kinderen hebben het recht beschermd te worden tegen elke vorm van werk of uitbuiting. Door kinderarbeid komen het volgen van onderwijs, het hebben van vrije tijd en de ontwikkeling van kinderen in gevaar. In Nicaragua werkt ongeveer tien procent van de kinderen tot veertien jaar en 36 procent van de jongeren tussen vijftien en zeventien jaar. De grootste sector waarin kinderen werkzaam zijn is de landbouw, gevolgd door de handel. In Matagalpa staat de deelname van kinderen tot veertien jaar op 7,7 procent. Dit is in tegenstelling tot sommige andere steden als León, Estelí en Jinotega niet heel erg hoog, maar het gaat toch om ongeveer 2000 kinderen.

HIVOS en LBSNN zijn momenteel bezig om in meerdere steden de kinderarbeid naar beneden te krijgen. Daarvoor worden lokale commissies opgericht die worden ondersteund vanuit FODEL, de koepel van maatschappelijke organisaties die contacten hebben met stedenbanden. Daarnaast wordt er druk gelobbyd bij overheden en bedrijven, zodat het onderwerp op de agenda komt. Per stad wordt een actieplan gemaakt, wordt vervolgens een intentieovereenkomst getekend en uiteindelijk kunnen kinderarbeidvrije zones een certificaat krijgen. Ze zijn dan 'kinderarbeidvrij' verklaard.

In de regio Matagalpa werken veel kinderen in de jaarlijkse koffiepluk (ze worden om die reden voor het einde van het schooljaar al van school gehaald). In de stad Matagalpa werken kinderen op de markt, in het centrum en op de vuilnisbelt. De organisatie las Hormiguitas vangt werkende kinderen op, begeleidt ze en organiseert ontspanningsactiviteiten. Voorwaarde is dat de kinderen in de ochtend of de middag naar school gaan (jonge kinderen gaan meestal 's ochtends naar school, van 8 tot 12 uur en oudere kinderen 's middags van 13 tot 17 uur).

Miranda van der Klaauw

A black and white photograph of a young child, possibly a girl, standing in a classroom. The child is wearing a white diaper and holding a long-handled broom. In the background, there is a chalkboard with a grid of text, likely a calendar or a list of names. The room appears to be a simple classroom with a wooden desk and a broom leaning against it.

Lunes de Mayo			
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
17	18	19	20
21	22	23	24
25	26	27	28
29	30	31	

foto: internet

Microkrediet - Stappen die kunnen leiden tot succes

deelnemster aan microkrediet

Microkrediet wordt vaak verkocht als een wondermiddel. In de uitzending van Tegenlicht van 6 februari 2012 kwam scherpe kritiek naar voren: microkrediet zou leiden tot macroschulden. Die kritiek snijdt hout, maar moet wel in een context gezet worden. Vanuit de Stedenband Tilburg-Matagalpa hebben we positieve ervaringen met het geven van microkrediet. De organisatie waar de Stedenband gezamenlijke projecten mee heeft, FUMDEC in Matagalpa, vervult wat ons betreft een voorbeeldfunctie. Zij beoordelen de binnenkomende aanvragen kritisch. Door de intensieve samenwerking met hen wordt duidelijk dat er nog veel problemen op te lossen zijn, maar ook dat er steeds meer sturing komt.

Er is zoveel geld in de wereld (en door het systeem van kredietverlening wordt het wereldwijde volume van geld steeds groter) dat beleggers en banken naarstig op zoek zijn naar veilige beleggingen. Microkrediet is er één van. Arme mensen en vooral arme vrouwen hebben bewezen buitengewoon betrouwbaar te zijn. Microkrediet kent een hoge graad van afbetaling. De vraag naar (micro) krediet is bijna oneindig. En er zijn ontelbaar veel kredietaanbieders, waaronder veel grote banken. Hoe kun je als arme kredietzoeker het kaf van het koren scheiden? Bijna onmogelijk. Overheden hebben hier een taak in om meer transparantie af te dwingen. Goede kredietverleners moeten nog duidelijker aan de weg timmeren.

Commercie en microkrediet gaan moeilijk samen. De betaalde rente van het krediet moet niet gebruikt worden voor de winst van derden (onder anderen aandeelhouders van banken die een hoog rendement zoeken), maar moet geïnvesteerd worden in de verbetering van de situatie van de micro-ondernemers. Wie geld in een microkredietfonds stopt, zou genoeg moeten nemen met een laag rendement.

Kredietverlening kost geld, onder meer voor administratieve werkzaamheden en de beoordeling van onderliggende 'zekerheid'. Zo'n zekerheid kan een goed plan of een eigendommetje zijn, maar ook een samenwerkende collectiviteit/groep. De rente zou de kosten van de lening moeten dekken. Maar microkrediet kost meer!

Een paar principes zijn van groot belang:

A. Geld wordt geleend voor productie. Het geld moet geïnvesteerd worden in een klein bedrijfje. Nerinkje zou een beter woord zijn. Want bij microbedrijfjes praten we over een verbetering van het overlevingsniveau. Dat kan binnen een huishouden hele grote stappen vooruit betekenen: genoeg en beter eten, kinderen naar school, huisvesting en dergelijke. In maar enkele gevallen groeit zo'n bedrijfje uit naar een echt bedrijfje; zo'n groei is een schaalstap van 1 naar 100 of meer.

B. Microkrediet moet gepaard gaan aan scholing. De mensen die een microkrediet krijgen, moeten leren om het geld van hun bedrijf te scheiden van het geld voor hun huishouden. Dat is geen geringe opgave. Als je arm bent kom je altijd geld tekort en er zijn zeer veel calamiteiten. En heel vaak hebben deze mensen al schulden.

Naast dit inzicht in hun geldstromen moet er gekeken worden naar het soort en de kwaliteit van het bedrijfje. Diversiteit is echt essentieel, als je allemaal tomaten verkoopt wordt het niets. Inzicht in de mogelijkheden van de markt (je afzetgebied en je klanten) is de basis voor succes.

C. Veiligheid voor de lener en de geldschieder. Om het risico van niet terug betalen te beperken, worden er vaak groepen gevormd die voor >>

Miranda (links) met medewerkers van FUMDEC

elkaar instaan. De geldschieter profiteert hiervan, maar ook de leners. Voorwaarden hiervoor zijn: de kwaliteit van de bedrijfjes, onderlinge afstemming in plaats van concurrentie en een onderlinge band tussen de leners zodat problemen besproken kunnen worden. Van belang is ook dat het te lenen bedrag niet te groot is. Werk liever met opeenvolgende behapbare leningen die passen bij de opbrengst van het bedrijf.

Goede microkredietverstrekkers koppelen die principes aan elkaar. Door de hoge kosten is het gerechtvaardigd dat er ontwikkelingsgeld 'bij' moet. De rente zou wel heel hoog worden als het echt kostendekkend moet zijn. Toch is er hier een spanningsveld tussen maatwerk voor cliënten en efficiënte bedrijfsvoering.

FUMDEC wordt geconfronteerd met het feit dat er veel meer vraag is dan dat het aankan. Er is niet alleen een grens aan de hoeveelheid geld die de organisatie tot haar beschikking heeft voor kredietverlening, er is ook een grens aan haar menskracht voor de benodigde scholing. Daarnaast beginnen we nu met hen te bespreken hoe zij als organisatie duurzamer kunnen worden als 'ontwikkelingsgelden' minder worden. Met giften van ontwikkelingsorganisaties zijn de extra kosten altijd afgedekt. Ze hebben een staf met veel deskundigheid en ervaring in kunnen zetten voor de kredietgroepen van vrouwen.

Microkrediet heeft zich altijd gericht op vrouwen. Want vrouwen zijn meer plaatsgebonden door hun verantwoordelijkheid voor het gezin. Mannen zouden makkelijker geld uitgeven aan andere zaken én mannen zouden makkelijker migreren. Dat laatste argument gaat niet helemaal meer op. Vrouwen vormen de meerderheid van de migranten wereldwijd.

Toch blijft overeind staan dat wie een land wil ontwikkelen, vrouwen moet ontwikkelen. Hun inkomen gaat altijd direct naar het gezin dat ze verzorgen. En er zijn boekenkasten vol onderzoek die aantonen dat vrouwen echt minder toegang hebben tot onderwijs of economische middelen.

Het leuke aan FUMDEC is dat ze ook aan leiderschapstraining doen. De vrouwen met wie FUMDEC werkt moeten in het locale bestuur een stem krijgen, zodat ze samen met hun mannen en familie hun dorp of stad beter kunnen ontwikkelen.

In de discussie over microkrediet gaan er nu vooral stemmen op dat het verder moet gaan dan alleen maar krediet. Er moet toegang komen tot andere financiële diensten, zoals sparen, overmaken van geld en verzekeringen. *Inclusive finance* moet het nieuwe begrip worden. Dat dit van belang is staat buiten kijf. Maar er moeten nog veel spaken in dat wiel gezet worden voor het kan draaien. Bij FUMDEC wordt veel aandacht besteed aan 'sparen', dan hoeft je minder geld te lenen als je wilt investeren in je bedrijfje. Dan is er reserve als er hoge gezinskosten zijn.

Verzekeringen zijn er bijna niet voor arme mensen. Microkrediet zou hand in hand moeten gaan met microverzekeringen. Een sterfgeval in de familie kan de oorzaak zijn van grote schulden, want iemand moet snel begraven kunnen worden. In collectieve vormen zouden risico's verzekerd moeten kunnen worden. De vorm die zzp'ers in Nederland gevonden hebben om met elkaar een zogenaamd broodfonds te creëren zou misschien ook iets zijn voor kredietgroepen, dat is net een stap meer dan voor elkaars schuld instaan.

In Nicaragua hebben de mensen het toch op een aantal terreinen beter dan mensen in vele andere zeer arme landen. Er is toegang tot gratis gezondheidszorg. Dat is essentieel, want als je alleen je lijf hebt om je inkomen mee te verdienen, dan moet dat wel in goede conditie blijven. En zieke ouders of kinderen betekenen niet meteen je financiële ondergang. In Matagalpa heb ik de begraafplaats bezocht, daar is een stuk waar je niet hoeft te betalen voor een graf. Je moet wel bij de gemeente aantonen dat je geen geld hebt.

Kredietverlening is voor bedrijven van groot belang, of ze nu een micro- of macromaat hebben. Als er geen ruimte voor jou is bij een goede financier, betaal je al snel een woekerrente. Ook in het nieuwe project van de Stedenband, de Agencia, waar ondernemers deskundig advies kunnen krijgen, zal krediet een belangrijk onderwerp zijn. Het project zal contacten met betrouwbare kredietverleners moeten hebben en een positief rapport van de Agencia voor een bepaald plan zou moeten helpen om krediet te krijgen.

Krediet is big business, ook microkrediet. Volgens het rapport van de ING, *A Billion to Gain*, wordt maar tien procent van de mensen die krediet wensen bediend. Er is nog een wereld te winnen. Wij beginnen in Matagalpa. Ook prinses Maxima onderschrijft dit: 'Bij microfinanciering moet vooral het accent gelegd worden op kwaliteit in plaats van kwantiteit' (*de Volkskrant*, 20 juni 2012).

FUMDEC focust op die kwaliteit. Maar FUMDEC en vele andere goede kredietorganisaties moeten opereren in een markt waar krediet gepusht wordt. Er wordt aan verdiend. Zo zijn veel mensen in de schulden geraakt. Ook in Matagalpa heb ik diverse uithangborden gezien waar microkrediet aangeboden wordt. Dat kan zeer marktverstrend werken. Goede ideeën en de duurzaamheid van microbedrijfjes kunnen daardoor gevaar lopen. Voor organisaties als FUMDEC is het van belang om een stevige positie in hun regio te hebben. Mensen moeten het verschil kunnen zien.

Anneke van Luijken

<http://tegenlicht.vpro.nl/afleveringen/2011-2012/Microkrediet--macroschuld-.html>
A Billion to Gain -ING uitgave- is te downloaden.

Werkgroep Economie

Sinds een tweetal jaren is de Stedenband Tilburg-Matagalpa uitgerust met een werkgroep die zich focust op het bevorderen van economische activiteiten in Matagalpa en de gelijknamige provincie.

Voor de Stedenband, met een vooral -historisch gezien- sociale inslag, is dit een nieuw werkterrein. Een werkterrein dat helemaal niet 'vies' is, immers geld verdienen moeten we allemaal en zolang dat niet ten koste van een ander gaat, past dat eigenlijk best in onze Stedenband. Mede ingegeven door de richting die door het Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua (LBSNN) aangegeven is via Caminando Juntos (het verdubbelingsproject van LBSNN en Hivos verplicht stedenbanden min of meer zich voor zestig procent te focussen op economische projecten), is er een werkgroep ontstaan die zich met het economische thema is bezig gaan houden.

De Stedenband Tilburg-Matagalpa is binnen de economische sector actief op drie niveaus: financieel ondersteunen van startende ondernemers, samenwerking met bestaande ondernemers en scholing van toekomstige ondernemers.

De groep heeft een sterke impuls gekregen na een avond die door de gemeente was georganiseerd rond het thema maatschappelijk verantwoord ondernemen. De avond zelf werd bezocht door een groot aantal ondernemers en andere belangstellenden van binnen en buiten de Stedenband. De avond was te kort om alle spontane ideeën die opborrelden te stroomlijnen, duidelijk was dat er in Tilburg erg veel animo was om 'iets' met onze zusterstad te gaan doen. Hoofdthema van die avond was een presentatie over het Moeder- en Kindcentrum, fantastisch en bevolgen gepresenteerd door Anneke van Luijken. Een inspirerend verhaal daaraan voorafgaand werd gebracht door een ervaringsdeskundige, Louis Bijlmakers van Waterschap de Dommel in Boxtel. Dat waterschap is al jaren actief in de regio Matagalpa en sinds enige tijd te samen met andere waterschappen, ook elders in Nicaragua. >>

eerste bijeenkomst ondernemers in 2010

De inspirerende verhalen hebben geleid tot een vervolgvond, waar helaas veel minder belangstellenden voor kwamen. Maar de ondernemers die daar bij waren, zijn gebleven om samen een bijzonder project op te zetten waarbij ook de Tilburgse universiteit betrokken wordt. De direct betrokken ondernemers zijn Harrie Vekemans, Dirk van de Ven en op de achtergrond denkt ook Bert van Helvoirt mee. Vanuit de universiteit is Jenny Krebbers actief.

Dat bijzondere project is de al eerder beschreven Agencia, waarvoor Miranda en ik afgelopen jaar op werkbezoek naar Matagalpa zijn geweest. De Agencia is momenteel het hoofdthema van de werkgroep, we hebben er onze handen vol aan. In onze zusterstad wordt dan ook hard gewerkt om het project van grond te krijgen, al is het nu nog in de onderzoeksfase.

Daarnaast lopen er ook nog andere projecten die voorheen een beetje zwierven, of eigenlijk nog niet echt onderdak gevonden hadden. Vanuit het koffieproject waarvoor onder meer Jan Vugts zich heeft ingezet, zijn weer andere projecten voortgekomen in de koffiesector. Koffie is immers een belangrijke economische motor in onze zusterregio. Door een samenwerking met de Rabobank lukt het om ook een organisatie als FUMDEC te steunen met een kredietfonds, dezelfde FUMDEC die met andere projecten weer bij de werkgroep vrouwen zit. En ook een onderzoek naar een koffiebrandrij voor

de lokale markt is mede gefinancierd met geld van deze bank. De interesses van de bank sluiten goed aan bij het economische thema van de Stedenband. Op de website van de werkgroep lees je veel meer over de lopende projecten: <http://ondernemend.tilburg-matagalpa.nl>. Deze website maakt onderdeel uit van de algemene website van de Stedenband. Er is wel voor gekozen om deze site via een apart adres toegankelijk te maken, de site is immers speciaal gericht op ondernemers die informatie zoeken over economische aspecten van de Stedenband. Door de site een eigen adres te geven wordt dat doel beter bereikt. Kijk er maar eens op!

Uiteindelijk moet de site ook een ontmoetingsplaats gaan worden van ondernemende Tilburgers en Matagalpezen. Dat het nog lang zover niet is, moge duidelijk zijn.

Theo Smeele

Economische projecten

Krediet voor koffieboeren

Via de koffiecoöperatie CECOCAFEN krijgen kleine producenten de mogelijkheid om geld te lenen om een ontpulpingsmachine aan te schaffen en/of voor het onderhoud van hun koffieplanten. Beide maatregelen leiden ertoe dat hun inkomen met twintig tot dertig procent kan stijgen. De machines zorgen ervoor dat de boeren 'droge' koffiebonen kunnen leveren in plaats van 'natte' en dat levert meer op. En de planten brengen meer op als de plantage goed onderhouden en regelmatig vernieuwd wordt.

Na een eerder project in 2008 kwam via de Stedenband nog 25.000 dollar beschikbaar van de Rabobank. Dit geld is verdubbeld en aangevuld door de Nicaraguaanse organisatie CEPRODEL die het project nu uitvoert. Totaal is 70.000 dollar beschikbaar. De fondsen worden besteed via vijf coöperaties en 192 gezinnen. Tot op heden zijn veertig machines gekocht en is ruim zeventig hectare koffiegrond beter onderhouden.

Microkrediet

Al enige jaren ondersteunt de Stedenband vanuit de vrouwengroep en samen met sportschool Kwidam het werk van FUMDEC. Ook met steun van de Rabobank loopt een project. Het toverwoord is krediet, maar in de filosofie van FUMDEC werkt dit alleen als de vrouwen zich organiseren in (kleine) groepen en vervolgens geschoold en begeleid worden. Dit werkt in de praktijk; FUMDEC kan de vraag nauwelijks aan. Inmiddels loopt het tweede project van ongeveer 20.000 dollar. Met dit geld vormt FUMDEC kleine 'gemeenschapsbanken' in dorpen in de regio Matagalpa en financiert solidaire groepen vrouwen in de stad. Op het platteland gaat het vaak om agrarische activiteiten en in de stad om kleine handeltjes. Inmiddels hebben al enkele honderden vrouwen gebruik gemaakt van het aanbod. Meedoen maakt het verschil: kinderen gaan naar school, het gezin wordt beter gevoed en enkele vrouwen ontwikkelen zich tot heuse ondernemers.

Ondernemerscentrum

Momenteel zit de Stedenband middenin de ontwikkeling van een ondernemerscentrum voor Matagalpa. Twee consultants zijn in

Matagalpa bezig om de juiste organisaties bij elkaar te vinden om een dergelijk centrum op rendabele wijze op te zetten. Vanuit Tilburg wordt meegedacht door een paar mvo-ondernemers. In het centrum moet alles samenkomen wat de lokale economie kan stimuleren. Via adviezen en coaching moeten kleine ondernemers betere bedrijfsplannen gaan maken zodat ze makkelijker toegang krijgen tot financiering. Ook wordt bekeken wat de rol van de universiteit (kennis) kan zijn. Hier worden de ervaringen van het Center for Knowledge Transfer van Tilburg University meegenomen.

In augustus wordt het concept businessplan verwacht en in oktober wordt een besluit genomen over het dan definitieve plan. Tussentijds is er mogelijk nog een werkbezoek aan Matagalpa om ter plaatse de consultants bij te staan.

Koffiebrandrij

Het marktonderzoek is nog niet helemaal afgerond, maar de voorlopige conclusie is al bekend: het is haalbaar om een koffiebrandrij op te zetten voor de nationale markt. CAFENICA, de koepelorganisatie van koffiecoöperaties, liet dit onderzoek met steun van de Stedenband uitvoeren. Er is een economische analyse gemaakt en consumenten in het hele land zijn ondervraagd. CAFENICA wil minder koffie exporteren en de consumptie van goede koffie in eigen land bevorderen. Of en hoe dit met de koffiebrandrij precies gaat lukken, moeten we nog even afwachten tot het onderzoek definitief is afgerond.

Miranda van der Klaauw

Millenniumdoel 1 al bijna gehaald

Latijns-Amerika heeft een belangrijk millenniumdoel, het halveren van de armoede, al bijna gehaald. Hoewel de situatie op het moment van de nulmeting (1990) niet veel slechter kon -bijna de helft van de bevolking leefde toen onder de armoedegrens en bijna een kwart in extreme armoede- is dit resultaat toch positief te noemen. Bovendien is opvallend dat de inkomensverschillen kleiner zijn geworden.

Deze ontwikkelingen zijn het resultaat van algemene economische groei én een actiever sociaal beleid. Verdere verbetering stuit echter op hardnekkige structurele problemen, terwijl in veel landen de staat te zwak is om in de gewenste richting te sturen.

CEPAL, de Economische Commissie voor Latijns-Amerika van de Verenigde Naties, meldt dat het lang geleden was dat er zo weinig armoede is geweest in Latijns-Amerika. In 2003 zag het er nog niet naar uit dat het terugdringen van de armoede zou lukken. Pas bij de sterke opleving van de economie na 2002 ging de armoede dalen, tot dertig procent in 2011. De economische crisis heeft die daling wel vertraagd, maar niet omgebogen. In sommige landen, zoals Chili, is de armoede spectaculair afgenomen, in andere landen meer geleidelijk of langzaam.

De verschillen tussen de landen zijn enorm. In Argentinië, Chili en Uruguay leeft nog maar tien procent van de mensen in armoede, terwijl dat in Bolivia,

Guatemala, Honduras, Nicaragua en Paraguay nog steeds de helft is. Mexico en Brazilië zitten daar tussenin.

Door rechtse dictaturen, de economische crisis van de jaren tachtig en het neoliberale beleid in de jaren negentig, werd de ongelijkheid vergroot. Na 2002 veranderde dit en gaan economische groei, een flinke afname van de armoede en een kleine maar gestage vermindering van de inkomensverschillen hand in hand. Echter, Latijns-Amerika is nog steeds de regio met de meest scheve inkomensverdeling ter wereld. De twintig procent rijkste inwoners ontvangen negentien keer zoveel als de twintig procent armsten. De ongelijkheid is het grootst in Brazilië, Guatemala, Bolivia, Colombia en Honduras, dat hier dus slechter scoort dan Nicaragua.

Belangrijkste factor voor de afname van armoede en ongelijkheid is de economische groei tussen 2003 en 2008. De prijzen voor (geëxporteerde) grondstoffen waren hoog, >>

armoede in Nicaragua
foto: internet

armoede in Nicaragua
foto: internet

er was meer werk (in de formele sector) en er werd beter betaald. Maar daarnaast hebben overheden, zowel van linkse als rechtse signatuur, een beter sociaal beleid gevoerd, dankzij die economische groei. De sociale uitgaven per inwoner zijn gemiddeld met 75 procent gestegen. In diverse landen bestaan uitkeringsprogramma's voor de armste groepen. Deze bijdragen zijn met name van belang opdat de armen hun kinderen naar school sturen (dit is vaak een voorwaarde voor de uitkering).

Natuurlijk is het nog steeds geen positief verhaal; het absolute aantal armen is door de bevolkingsgroei immers wel gestegen en bepaalde groepen leven nog steeds in armoede. Het gaat dan om alleenstaande vrouwen met kinderen en inheemse bewoners. Om dit te veranderen is wel wat meer nodig dan economische groei alleen; hier spelen historische en culturele problemen mee. En zelfs binnen de economische sector is er sprake van scheefgroei. Grote bedrijven kunnen tot meer dan zestig procent van het bnp leveren, maar leveren voor slechts twintig procent werkgelegenheid. Het midden- en kleinbedrijf is goed voor ruim twintig procent van het bnp en dertig procent van de banen. Maar het grootste deel van de beroepsbevolking werkt in de informele sector die maar ruim tien procent van het bnp oplevert. Deze mensen ontsnappen niet zo makkelijk aan de armoede. Bovendien zijn zij vaak slecht georganiseerd. En de overheden, ook die kunnen geen ijzer met handen breken. Zij zijn vaak afhankelijk van internationale ontwikkelingen en van bijvoorbeeld grondstofprijzen. Aan de andere kant zouden ze wel een eerlijker belastingpolitiek kunnen voeren. Een mondige bevolking én een sterke overheid is dus eigenlijk nodig om de volgende stap te zetten: omhoog, weg uit de armoede.

Miranda van der Klaauw

bron: *La Chispa*, die zich weer baseert op CEPAL

Millenniumdoel 2

In 2007 gingen in Matagalpa ongeveer 9000 kinderen niet naar school. De fondsen van de Stedenband hebben ervoor gezorgd dat er gemiddeld jaarlijks 1000 kinderen meer naar school gaan. Dit betekent dat er op dit moment nog steeds een paar duizend kinderen naar school moeten, maar ook dat het behalen van Millenniumdoel 2 in 2015 haalbaar is.

Wilt u meehelpen dit te bereiken? Kijk op onze website bij 'Steun de Stedenband' of koop een Nicaraguaans vogeltje (verkrijgbaar op het kantoor van de stichting, Spoorlaan 346, telefoon 013 536 8706). Alle giften worden verdubbeld door het programma Caminando Juntos.

Stand van zaken onderwijscampagne 'Alle kinderen naar school'

In juni ontvingen wij de eindrapportage van de onderwijsprojecten die in 2011 zijn uitgevoerd. Tot doel was gesteld het naar school brengen van 468 nieuwe kinderen en 1017 risicoleerlingen op school houden met de bijdrage uit Tilburg via het programma Caminando Juntos. Uiteindelijk zijn in 2011 in Matagalpa in totaal 1327 kinderen nieuw in het basisschoolsysteem ingestroomd met de bijdrage van Tilburg in samenwerking met andere actoren. Van dit aantal nieuwe leerlingen zijn 488 kinderen direct te linken aan de bijdrage van Tilburg evenals dat 1294 risicoleerlingen met deze bijdrage op school zijn gehouden. Een restbedrag van de lager uitgevallen kosten van schoolpakketten is besteed aan de reparatie van 1079 stoeltjes.

De concrete resultaten in 2011:

- De bouw van vier schoollokalen en de reparatie van vijf schoollokalen. Doordat de kosten van de reparatie van de schoollokalen lager waren dan begroot, kon een zesde schoollokaal worden gerepareerd.
- 1792 kinderen hebben een schoolpakket ontvangen: het betrof 498 nieuwe leerlingen en 1294 risicoleerlingen.
- Aan 128 docenten is didactisch materiaal geleverd. Doordat de kosten lager uitvielen dan begroot, zijn voor 46 andere docenten ook materialen aangeschaft. Het totaal aantal begunstigde docenten komt hiermee op 174.
- 150 docenten hebben zes trainingen gevolgd op het gebied van planning en leerevaluatie, het ondersteunen van kinderen met een leerachterstand of handicap, seksuele voorlichting, het verbeteren van de toepassing van de TEPCES methodologie (een planningsmethode) en het analyseren van onderwijsindicatoren.
- In samenwerking met de onderwijsvakbond ANDEN en de universiteit UNAN in Matagalpa, heeft Tilburg een deel van de door deze partners aangeboden cursus voor docenten gefinancierd. De thema's die aan bod kwamen waren: het uitvoeren van pedagogisch onderzoek, het verbeteren van taal- en rekenonderwijs, werken met computers (basisvaardigheden Word, Excel, internet en e-mail) en technieken om les te geven aan leerlingen met verschillende leerniveaus. 31 van de veertig docenten hebben de cursus met succes afgerond.
- Met steun van Tilburg zijn voor drie bibliotheken op scholen boeken aangeschaft. Op deze scholen kunnen in totaal 2180 leerlingen en 57 docenten worden bereikt.
- Tenslotte zijn voor 169 leerlingen van de Carlos Fonseca School alle materialen aangeschaft ten behoeve van beroepsoriënterende lessen (timmeren, elektriciteit, confectie, koken en verzorging/schoonheid). De doelstelling om naast de leerlingen van de school ook nog leerlingen van buurscholen te betrekken bij deze activiteiten is niet gelukt. Het ministerie kreeg van de ouders van omliggende scholen geen toestemming om de kinderen tijdens de middagshift naar een andere school te sturen. De reden hiervoor was vooral dat de afstand van deze school tot het eigen huis te groot werd (en daarmee gevaarlijk voor de leerlingen).

foto's: Marili van Lieshout

uit: **rapportage van LBSNN**

Eerste Bazouq

Tijdens de eerste Bazouq in de Booghal van de Spoorzone hebben de Mujeres met heel veel plezier de Stedenband Tilburg-Matagalpa voor het voetlicht gebracht. Het was er gezellig druk en tout Tilburg is langs geweest, niet alleen de achterban van de diverse organisaties en ondernemers die daar stonden. Dus een breed publiek. Het was een succes!

We hadden een mooie plek, wij waren de eersten die mensen zagen bij binnenkomst. Voor sommigen was het wat veel om meteen aangesproken te worden, omdat ze zich eerst wilden oriënteren in die grote ruimte. Met onze vogel en het grondzeil met de kubussen van het Huis van de Wereld hebben we een zeer lelijke muur aan de overkant van onze stand mooi gevuld met een teken- en knutselplek voor kinderen. De vogel was voor veel kinderen fascinerend. Ondertussen kon er met de ouders gepraat worden.

We hadden het electrospeel afgestoft en een nieuw spelvel met vragen gemaakt. De inhoud van het spel was onze presentatie, het was een fantastische manier om ons verhaal te vertellen. Mensen hebben er wel even tijd voor nodig om het te doen.

Dat we in Nica-jurken rondliepen sloeg goed aan. Mensen spraken ons daarop aan en dan kwamen we over de Stedenband te praten. Corine had een 'Positoos'-hoekje* in de kraam bezet en heeft heel veel mensen gewonnen om voor ons mee te doen. Met ons thema 'moeder-en-kind-veiligheid' konden we alle mensen met een kinderwagen aanspreken. En dankzij Maxima weten mensen wat microkrediet is en dat het belangrijk is. De verkoop van spulletjes ging niet echt vlot. Wel nodigde het mensen uit om even te kijken. Sommigen waren helemaal weg van de geborduurde bloesjes. Misschien moeten we er daar eens meer van inkopen. Bloesjes en sjaals zijn zeer in trek. Miranda weet misschien wel de weg in Matagalpa om die te vinden. Kleurige spullen 'trekken', het papier (folders en nieuwsbrieven) komen achter de spullen aan. Mensen komen naar de Bazouq voor koopjes. Veel mensen vroegen of 'je er geweest was' en als je dan over de schoonheid en veiligheid van het land praat zie je bij een aantal de reislust opkomen. In de Bazouq van oktober moeten we daar zeker aandacht aan besteden. Maar eerst gaat de onderwijsgroep de Bazouq-stand van 1 september organiseren.

Anneke van Luijken

* Positoos is een spaarsysteem dat een verbinding legt tussen de lokale bevolking, verenigingen en de lokale ondernemers. Met Positoos spaar je bij de ondernemers in je eigen buurt. Als Positoos-spaarder ontvang je een persoonlijke spaarpas met chip. Hiermee krijg je korting en kunt je gebruik maken van speciale acties en aanbiedingen bij de aangesloten ondernemers. Het bijzondere van Positoos is dat je niet alleen voor jezelf spaart, maar ook voor je vereniging.

de nica-jurken trok mensen aan

Louise met kinderen tijdens Bazouq

Alle kinderen naar school

Sponsorloop en feestavonden

foto: Twan Borné

Traditiegetrouw vonden ook dit jaar de sponsorloop en de feestavonden op Panta Rhei en Zonnestein plaats. 16 mei was de geplande dag voor de sponsorloop die door 700 kinderen in het Leijpark werd gehouden. Enkele weken tevoren hadden de kinderen al diverse sponsors bij familie, vrienden en buurtgenoten gevonden.

De weerberichten waren niet gunstig en de organisatie voelde zich die bewuste woensdagmorgen net een club Friese rayonhoofden die moesten beslissen over het doorgaan van de sponsortocht onder de sponsortochten. Gelukkig was en bleef het (op een buitje van een kwartiertje na) droog in en om het Leijpark. Het werd een fantastische tocht, waarin de kinderen, maar ook de leerkrachten en hulpouders opnieuw een geweldig resultaat neerzetten.

De dag ervoor werd op de beide locaties van Panta Rhei een Matagalpa-feestavond gehouden. Vanwege het weer werden de activiteiten hier niet op de speelplaats gehouden. Alles moest naar binnen. De spelletjes, de eetkraampjes, de verkoop- en informatiestands. Het werd een gezellige, drukke boel. Er waren veel bezoekers en leuke initiatieven van kinderen en ouders om wat extra's te verdienen voor de vrienden in Matagalpa.

Een week later was Zonnestein aan de beurt. De weergoden waren ons goed gezind. De speelplaats werd omgetoverd in een aantrekkelijke feestmarkt. Met het Rad van Fortuin en een planten-, speelgoed- en boekenmarkt. Ook een heerlijke eettent, verkoopstands van kunstwerkjes die door de kinderen waren gemaakt en een echt 'Tilburg got talent' optreden van verschillende kinderen. Een leuke avond met tal van bezoekers.

Het bedrag wat bij deze acties samen werd bijeengebracht, is maar liefst 13.501 en 88 cent. En als je dan bedenkt dat via Caminando Juntos dit bedrag nog eens verdubbeld wordt ... Zo kunnen er in Matagalpa weer meer kinderen naar school. Ben benieuwd of in 2015 echt alle kinderen naar school gaan in Matagalpa. Aan de kinderen en betrokkenen van Panta Rhei en Zonnestein zal het niet liggen. Zeker met het nieuwe schooljaar in het vooruitzicht waarin we gaan vieren dat de scholenbanden tussen Tilburg en Matagalpa in het voorjaar van 2013 al 25 jaar bestaan.

Dat is echt uniek ...

Frans Couwenberg

Stedenband bij T-Parade

Al weken lang werden er onder deskundige leiding van Marianne en Gerrie van dansschool Body Moves uit Rijen Latijns-Amerikaanse dansen ingestudeerd door kinderen van Tilburgse scholen voor primair onderwijs. Dit in het kader van Brede School activiteiten op basisschool de Triangel en sbo Zonnestein. Met het vooruitzicht om samen met onze Stedenband te kunnen deelnemen aan de T-Parade in het centrum van de stad, gingen er vijftien kinderen met hun dansleraren keihard aan de slag. Achter de schermen werd druk gewerkt aan een goede presentatie van de groep en passende outfit voor de deelnemers.

Het werd een kleurrijk geheel. In het kader van het thema 'Alle kinderen naar school' droegen de kids passende T-shirts met leuke hoedjes. Daar bovenop uiteraard het symbool van de actie: een toekan in balsahout. Voor het gemak de Matagalapipa genoemd.

Jan en Jantje Duijvekam verzorgden samen met ondergetekende voor een kar in stijl. Basis daarvan de grote toekan en een geweldig geluidsinstallatie, waarop de juiste muziek het dansen van de kinderen ondersteunde. Het aanvankelijk plan om samen met de percussiegroep Klabats uit Rijen één grote groep te gaan vormen, bleek niet helemaal haalbaar. Geen nood, door letterlijk wat meer afstand van elkaar in de optocht te nemen kwamen beide groepen gewoon goed tot hun recht.

Zondagochtend om elf uur was het verzamelen. Het werd een drukke boel met de kinderen die nog opgemaakt moesten worden en zich natuurlijk moesten verkleden, met de percussiegroep die nog voor een generale repetitie gingen en de geluidswagen die aan een laatste test werd onderworpen. Tussendoor zorgde Miranda voor de deelnemers voor een lekkere lunch.

Toen we om half twee mochten starten waren we er helemaal klaar voor. Onder de bezielende leiding van Marianne en Gerrie dansten de kinderen enthousiast gedurende de hele route door de binnenstad van Tilburg. Voor de kinderen was er veel bijval en waardering van de mensen aan de kant. Ze bleven het bijna tot het eind fantastisch goed volhouden. De volwassenen dansten en liepen mee in traditionele Nicaraguaanse danskleding. Op veel plekken werden we met applaus door het publiek onthaald. Zeker bij onze vrienden bij het Huis van de Wereld. We genoten met volle teugen. Wij als deelnemers, maar ook het talrijke publiek.

Iedereen (dus zeker ook Louise, Suzanne, Maya, Edith en Jacques) die heeft meegewerkt aan de deelname aan de T-Parade: heel hartelijk bedankt. Maar vooral onze dansers en danseresjes, zij hebben de show gestolen voor de Stedenband. Geweldig!

De Stedenband Tilburg-Matagalpa heeft zich weer eens op een bijzondere wijze aan de Tilburgse bevolking laten zien.

Frans Couwenberg

foto: Jan Duijvekam jr.

foto's: Louise Donjacour

uitrusten na de T-Parade

bij de fontein

op het Willemsplein

KATERN CAMINADO JUNTOS, SAMEN OPLOPEN

kinderen die meedansen tijdens de T-parade en na afloop uit zitten te rusten bij de fontein op het Willemsplein
foto: Louise Donjacour